



**T.C.
ANAYASA MAHKEMESİ**

ARAŞTIRMA VE İÇTİHAT BİRİMİ
(AR-İÇ)

KARARLAR BÜLTENİ

SAYI: 1

ARALIK 2012 - MART 2013



Anayasa Mahkemesi Başkanlığı

ÖNSÖZ

23 Eylül 2012 tarihinde bireysel başvurunun işlemeye başlaması ile birlikte Anayasa Mahkemesi yeni bir döneme girmiştir.

İlk olarak Mahkemenin karar veren yargısal oluşumlarının sayısında önemli bir artış meydana gelmiştir: Daha önce sadece Genel Kurul şeklinde karar verirken artık bireysel başvuruların kural olarak esası hakkında karar vermek üzere iki bölüm ve kabul edilebilirliğinin tespiti için her bir bölüm altında üçer komisyon oluşturulmuştur. Mahkemenin bölümleri ve komisyonları arasında konu itibarıyla yetki açısından bir ayırım yapılmadığını belirtmek gerekir. Her bölüm ve her komisyon bireysel başvuruya ilişkin herhangi bir konuda karar alabilmektedir. Bu da Mahkemenin farklı birimlerinin verilen kararlardan haberdar olması zorunluluğunu getirmektedir.

İkinci olarak norm denetimi yaparken Mahkemenin verdiği kararların sayısı ve çeşidinin bireysel başvuruya göre son derece az olduğu bilinmelidir. 2012 yılı içinde Mahkemeye iptal ve itiraz davası çerçevesinde toplam 159 başvuru yapılmış, 158 dosya ise bir önceki yıldan devralınmıştır ve aynı yıl içinde 207 karar verilmiştir. Oysa 20 Mayıs 2013 tarihine kadar, altı ayı aşkın bir süredir, yapılan bireysel başvuruların sayısı 4622, kararların sayısı ise 1087'dir. Başvuru ve kararların sayısındaki bu artış, verilen kararların gerek Mahkeme çalışanları gerekse diğer muhatapları tarafından bilinir kılınması çabasını gerek kılmıştır.

Anayasa Mahkemesinin yargısal oluşumları kararlarını verirken daha önce kendisinin ve diğer oluşumların verdiği kararları dikkate almak zorundadır. Mahkemenin bu anlamda belki de en zorlu sınavı içtihadın istikrarın sağlanmasıdır. Bu zorluğun aşılması her şeyden önce içtihadın bilinebilirliği ile mümkündür. Ancak bu, Mahkemenin daha önceki içtihadını izlemek zorunda olduğu şeklinde anlaşılmamalıdır. Bununla beraber eğer Mahkeme daha önceki içtihadını değiştirmek istiyorsa, bunun haklı ve ikna edici gerekçelerini ortaya koymalıdır ki hukuki güvenliğine saygı göstermiş olsun ve inandırıcılığını temin edebilsin.

Bireysel başvurunun muhataplarının kararları bilmesi ve takibi de önemlidir. Mahkemenin yerleşik içtihadını bilen kişiler, başvurularının başarı şansı konusunda belli kanaate sahip olacaklarından başvurularını ona göre formüle edecekler ya da başarı şansı yoksa hiç başvuru yapmayacaklardır. Böylece Mahkeme de gereksiz iş yükünden kurtulacaktır.

İçtihadın tanınmasında yaşanabilecek sıkıntıları aşmak ve onun bilinebilirliğinin sağlayacağı yararlar göz önünde bulundurularak Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde Araştırma ve İctihat Birimine bu yönde bir görev verilmiştir: "Genel Kurul, Bölümler ve Komisyonlarca verilen ve içtihat açısından önem arz eden

kararları takip ederek, bu konuda Mahkeme birimlerinde görev yapanların bilgilendirilmesi için dokümanlar hazırlamak ve gerekli çalışmaları yapmak.” (md. 26/2ç)

Bu sebeple Anayasa Mahkemesinin Genel Kurul ve Bölümlerinden çıkan kararların herkes tarafından daha kolay bir şekilde bilinebilir kılınması için belli dönemler halinde kararın esaslı noktalarını ön plana çıkartarak anlatan bir Bülten çıkarılmasının yararlı olacağı düşünülmüştür.

Bültenin aylık olarak elektronik ve basılı şekilde çıkarılması öngörülmekteydi. Ancak başlangıçta kararların sayısının yeterli olmaması nedeniyle üçer aylık dönemler halinde çıkarılmasının daha uygun olacağı düşünülmüştür. Elinizdeki bültende Bölümler tarafından Mahkeme İçtüzüğü'nün 33/3. maddesi çerçevesinde ilke kararını niteliğinde verilen bütün kararlara yer verilmektedir. Daha sonraki dönemlerde bölümlerce verilen kararlar arasında da bölüm başkanlarınca bir seçim yapılacak ve kararların en önemlileri sunulacaktır.

Genel Kurul tarafından verilen kararların ise tamamının yayınlanmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir. Ayrıca Bültenin ilerleyen sayılarında ulusal anayasa mahkemeleri (Federal Almanya, İspanya vb.) ile uluslararası insan hakları mahkemelerinin (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi vb.) o dönemde çıkan önemli kararlarına da yer verilmesi düşünülmektedir.

Bültende kararların sunumunda yer alan başlıklardan;

“*Karar Bilgileri*”, kararın hangi yargısal oluşum tarafından verildiği, kararın tarihi ve sayısına ilişkin karar künye bilgisidir.

“*Sistematik Kavramlar Dizisi*”, o kararın ilgili olduğu kavramları ön plana çıkartmaktadır. Bu kavramlar anayasada geçen kavramlar olabileceği gibi (hukuk devleti vb.), Mahkemenin kendi içtihadını ile geliştirdiği kavramlar da (hukuk güvenliği, belirlilik ilkesi vb.) olabilir. Ayrıca bu kavramların mutlaka Mahkemenin esas incelemesine ilişkin olmasına da gerek yoktur. Usule ilişkin bir takım kavramların da (başvuru usulü, kişi bakımından yetkisizlik, açıkça dayanaktan yoksunluk vb.) burada yer almasının uygun olacağı düşünülmüştür. Bu kısmın temel amacı, kavramlar üzerinden giderek okuyucunun Mahkemenin belli alandaki içtihadına kolayca erişiminin sağlanmasıdır.

“*Kararın Özü*” başlığı altında kararın esas itibarıyla ilkesel anlamda ne anlatıldığı ifade edilmek istenmektedir. Mahkemenin bir hükme varırken hangi ilkeleri ve argümanları kullandığı kısa ve veciz bir şekilde aktarılmaktadır. Başka bir anlatımla başvurudan (iptal, itiraz ya da bireysel başvurudan) bağımsız olarak Mahkemenin bu kararda kullandığı ilkeler ortaya konulmaktadır. Bir önceki başlıkta geçen kavramlar bir anlamda Mahkeme içtihadı ile açılmaktadır.

Eğer karar konusunda daha ayrıntılı bir bilgiye ihtiyaç duyulursa bu durumda “*Kararın özeti*” başlığına bakılması uygun olacaktır. Kararın özeti başlığının sunumunda da Genel Kurul ve bireysel başvuru kararlarının ayrı ayrı belirtilmesi yerinde olacaktır.

Genel Kurul kararlarında;

“*Kararın özeti*” üç ana kısma ayrılmaktadır (Örnek 1). İlk kısımda kararın daha iyi anlaşılmasını sağlayacak temel bilgiler verilmektedir: Davanın konusu, dava konusu kuralın anlamı ile iptal veya itiraz talebinin gerekçeleri. Ancak bazı davalar esasa geçilmeden ilk inceleme aşamasında reddedildiğinden dolayı bu kısımda sadece kararın anlaşılmasına yarayacak hususlar belirtilmektedir.

İkinci kısımda Mahkemenin ortaya koyduğu içtihadın daha geniş şekilde gerekçeleri ile açıklaması (kararın özü kısmındaki bilgilerin daha da detaylandırılması) yapılmaktadır. Genel Kurul açısından bu ilkeler Mahkemenin yarım asrı aşkın tecrübesi neticesinde daha önceki kararlar sayesinde artık yerleşik hale gelmiştir. Bir anlamda burada Mahkemenin içtihadı ilkeleri somut normun değerlendirilmesinden önce hatırlanmaktadır.

Son kısımda ise içtihadı ilkeler çerçevesinde somut normun değerlendirilmesi yapılmakta ve Mahkemenin vardığı sonuç, hüküm bölümünde ortaya konulmaktadır.

Bireysel başvuruya ilişkin kararlarda ise;

“*Kararın özeti*” şu hususları içermektedir (Örnek 2): İlk kısımda objektif bir şekilde hak ihlali iddiasını çevreleyen olay ve olguların özeti yapılmaktadır. Bunun hemen ardından başvuruçunun iddiaları ve talebi sıralanmaktadır.

İkinci kısımda Mahkemenin somut olay bağlamında ihlal iddialarını değerlendirirken kullanacağı ilkeler ortaya konulmakta ya da hatırlatılmaktadır.

Son kısımda ise Mahkemenin vardığı sonuç kısa gerekçesiyle birlikte aktarılmaktadır.

Bültenin elektronik versiyonunda sayfanın en sonunda Genel Kurul ve Bölümlerin kararlarının aslına ulaşılmasını sağlamak amacıyla köprü oluşturulmuş, kararların yayınlandığı internet adresi verilmiştir.

ARAŞTIRMA VE İÇTİHAT BİRİMİ

ÖRNEK 1

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesinin 10/1/2013 tarih ve E.2012/93, K.2013/8 sayılı kararı.
Resmi Gazete: 28/03/2013-28601

Sistemantik Kavramlar Dizisi:

Hukuk devleti ilkesi- Hukuki güvenlik,
Belirlilik ilkesi
Suç ve cezalara ilişkin ilkeler- İdari ve adli para cezası, Ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi
İmar Mevzuatı

Açıklama [YH1]: Bültenin arkasında yer alan sistemantik kavramlar indeksi yardımı ile hangi kararda hangi konuların ele alındığı gösterilmektedir.

Kararın Özü:

Anayasa'ya göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması gerekir. Zira bu husus, bireylerin hukuksal güvenliğinin sağlanması bakımından önem arz etmektedir.

Ceza sorumluluğunun şahsiliği ceza hukukunun temel kurallarındandır. Cezaların şahsiliğinden amaç, bir kimsenin işlemediği bir fiilden dolayı cezalandırılmamasıdır. Başka bir anlatımla bir kimsenin başkasının fiilinden sorumlu tutulmamasıdır. Anayasa'nın 38. maddesinde idari ve adli cezalar arasında bir ayrım yapılmadığından idari para cezaları da bu maddede öngörülen ilkelere tabidir.

Açıklama [YH2]: Olaydan bağımsız olarak kararda yer alan ilkeler özetlenmektedir.

Kararın Özeti:

İstanbul 7. İdare Mahkemesi 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 9.12.2009 günlü, 5940 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle değiştirilen 42. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "...yapının sahibine," ibaresinin iptalini talep etmiştir. İtiraz konusu "yapının sahibine," ibaresi, ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya

Açıklama [YH3]: 1. paragrafın ilk cümlesi iptali istenen kuralları belirtmektedir.

imar mevzuatına aykırı olarak yapı yapma eyleminin karşılığı olarak cezai müeyyide uygulanacak kişileri ifade etmektedir. Malik olunan taşınmazda ruhsat ve eklerine aykırı değişiklik yapıldığından bahisle 3194 sayılı Kanun'un 42. maddesi uyarınca idari para cezası verilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasaya aykırı olduğu kanısına varan mahkeme başvuru kararında, itiraz konusu ibarenin hukuk devletinin ilkelerinden olan belirlilik ilkesine ve suçlu olmayanın da cezalandırılmasının Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan "Ceza sorumluluğu şahsidir." hükmüne aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Açıklama [YH4]: 2. cümle kurala Mahkemece verilen objektif anlamını belirtmektedir.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden birisi olan "belirlilik" ilkesini açıklamıştır. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması gerekir. Belirlilik ilkesi, bireylerin hukuksal güvenliğinin sağlanması bakımından da önem arz etmektedir. Mahkeme, Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan, "Ceza sorumluluğu şahsidir." hükmünü de açıklamıştır. Mahkemeye göre ceza sorumluluğunun şahsiliği ceza hukukunun temel kurallarındandır ve amacı, bir kimsenin işlemediği bir fiilden dolayı cezalandırılmamasıdır.

Açıklama [YH5]: 3. cümle iptal talebinin gerekçesini belirtmektedir.

Anayasa Mahkemesi, Danıştay'ın istikrar kazanan içtihatlarında yapının sahibi ibaresinden, mevzuata aykırı yapıyı inşa eden kişinin anlaşılacağına belirtildiğini, idarelerce gerekli araştırma yapılarak mevzuata aykırı inşai faaliyeti yapan kişi tespit edilerek idari yaptırımın bu kişiye uygulanması gerektiğinden bu anlamda söz konusu ibarenin Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan "Ceza sorumluluğu şahsidir." hükmüne aykırı olmadığını belirterek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olmadığına karar vermiştir. Bu görüşe S. KALELİ, A. ALTAN, F. KANTARCIOĞLU, M. ERTEN, Z. A. PERKTAŞ ile M. TOPAL katılmamışlardır.

Açıklama [YH6]: 2. ve 3. paragraflar kararın gerekçesidir.

Açıklama [YH7]: Karar sonucu

ÖRNEK 2

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 5/3/2013 tarih ve 2012/74 sayılı kararı.

SistematiK Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri - Başvuru yollarının tüketilmemiş olması

Açıklama [YH9]: Bültenin arkasında yer alan sistematiK kavramlar indeksi yardımı ile hangi kararda hangi konuların ele alındığı gösterilmektedir.

Kararın Özü:

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemelerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması çerçevesinde giderilememesi durumunda başvurulabilir.

Açıklama [YH10]: Olaydan bağımsız olarak kararda yer alan ilkeler özetlenmektedir.

Başvuru konusu işleme karşı idari ve yargısal kanun yollarının tamamı tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı takdirde başvurunun “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucu, Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümü İkinci Öğretim Programına dikey geçiş kapsamında kayıt yaptırmak için müracaat etmiş ancak kaydı yapılmamıştır. Başvurucu, adı geçen öğretim programına kayıt için yaptığı başvurunun kabul edilmemesine ilişkin işleme karşı idari makamlara başvurmadığı gibi mahkemelerde dava da açmamıştır. Başvurucu, kayıt hakkı kazandığı hâlde yaptığı müracaatın kabul edilmediğini belirterek eğitim ve öğrenim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Açıklama [YH11]: 1. paragrafın ilk bölümü objektif olarak olayların özeti.

Açıklama [YH12]: 1. paragrafın ikinci bölümü başvurunun taleplerini özetlemektedir.

Anayasa Mahkemesi, bireysel başvurunun, ikincil nitelikte bir kanun yolu olduğunu hatırlatmıştır. Mahkemeye göre esas olan, Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemelerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulmasıdır. Mahkeme, iddia edilen hak ihlallerinin olağan denetim mekanizmaları ile giderilememesi durumunda bireysel başvuru yoluna başvurulabileceğini belirtmiştir.

Mahkeme, başvuru konusu olayda, olağan kanun yolları tüketilmeden, söz konusu işleme karşı doğrudan bireysel başvuruda bulunulduğunu tespit etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.

Açıklama [YH13]: Mahkemenin olaya ilişkin değerlendirmeleri ve kararının gerekçesi bu bölümde yer almaktadır.

Açıklama [YH14]: Karar sonucu

İÇİNDEKİLER

GENEL KURUL KARARLARI

3/1/2013 tarih ve E.2012/155, K.2013/4 sayılı karar	14
3/1/2013 tarih ve E.2012/156, K.2013/5 sayılı karar	15
10/1/2013 tarih ve E.2012/128, K.2013/7 sayılı karar	16
10/1/2013 tarih ve E.2012/93, K.2013/8 sayılı karar	18
17/1/2013 tarih ve E.2012/80, K.2013/16 sayılı karar	19
31/1/2013 tarih ve E.2013/7, K.2013/19 sayılı karar	23
1/1/2013 tarih ve E.2013/11, K.2013/20 sayılı karar	24
31/1/2013 tarih ve E.2013/13, K.2013/21 sayılı karar	25
6/2/2013 tarih ve E.2013/16, K.2013/25 sayılı karar	25
7/3/2013 tarih ve E.2013/25, K.2013/37 sayılı karar	26
7/3/2013 tarih ve E.2013/26, K.2013/38 sayılı karar	27

BÖLÜM KARARLARI

25/12/2012 tarih ve 2012/22 sayılı karar	30
26/3/2013 tarih ve 2012/26 sayılı karar	31
5/3/2013 tarih ve 2012/30 sayılı karar	32
25/12/2012 tarih ve 2012/51 sayılı karar	33
12/2/2013 tarih ve 2012/69 sayılı karar	34
5/3/2013 tarih ve 2012/73 sayılı karar	36
5/3/2013 tarih ve 2012/74 sayılı karar	37
25/12/2012 tarih ve 2012/95 sayılı karar	38
12/2/2013 tarih ve 2012/162 sayılı karar	39
12/2/2013 tarih ve 2012/171 sayılı karar	40
26/3/2013 tarih ve 2012/237 sayılı karar	41
26/3/2013 tarih ve 2012/260 sayılı karar	42
12/2/2013 tarih ve 2012/329 sayılı karar	43
25/12/2012 tarih ve 2012/388 sayılı karar	45

26/3/2013 tarih ve 2012/403 sayılı karar	46
5/3/2013 tarih ve 2012/475 sayılı karar	47
5/3/2013 tarih ve 2012/491 sayılı karar	48
26/3/2013 tarih ve 2012/595 sayılı karar	49
12/2/2013 tarih ve 2012/620 sayılı karar	50
5/3/2013 tarih ve 2013/644 sayılı karar	51
26/3/2013 tarih ve 2012/670 sayılı karar	53
12/2/2013 tarih ve 2012/695 sayılı karar	54
5/3/2013 tarih ve 2012/743 sayılı karar	55
5/3/2013 tarih ve 2012/754 sayılı karar	56
26/3/2013 tarih ve 2012/781 sayılı karar	57
26/3/2013 tarih ve 2012/799 sayılı karar	59
5/3/2013 tarih ve 2013/829 sayılı karar	60
12/2/2013 tarih ve 2012/832 sayılı karar	62
26/3/2013 tarih ve 2012/833 sayılı karar	63
5/3/2013 tarih ve 2012/837 sayılı karar	64
5/3/2013 tarih ve 2013/883 sayılı karar	65
26/3/2013 tarih ve 2012/889 sayılı karar	66
26/3/2013 tarih ve 2012/946 sayılı karar	67
12/2/2013 tarih ve 2012/947 sayılı karar	68
12/2/2013 tarih ve 2012/1027 sayılı karar	70
26/3/2013 tarih ve 2012/1049 sayılı karar	72
12/2/2013 tarih ve 2012/1075 sayılı karar	74
26/3/2013 tarih ve 2012/1177 sayılı karar	75
12/2/2013 tarih ve 2012/1327 sayılı karar	76



**GENEL KURUL
KARARLARI**

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 3/1/2013 tarih ve E.2012/155, K.2013/4 sayılı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi:

İtiraz yolu - Davada uygulanacak kural

On yıl yasağı

Kararın Özü:

İtiraz yolu ile bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve görevine giren bir dava bulunması ve iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir.

Anayasa Mahkemesince işin esasına girilerek bir kural hakkında Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmesi durumunda, bu konuda yeni bir başvurunun yapılabilmesi için kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten başlayarak geçmesi gereken on yıllık sürenin dolması gerekir.

Kararın Özeti:

Bursa 2. Çocuk Mahkemesi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 168. maddesinin iptalini talep etmiştir.

Anayasa Mahkemesi öncelikle, iptali talep edilen kuralın davada uygulanacak kural olup olmadığı değerlendirilmiştir. Mahkeme, Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesi uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve görevine giren bir dava bulunması ve iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerektiğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre uygulanacak kanun kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde ve davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır. Bu sebeple Mahkeme, itiraz başvurusuna konu kuralın (1) numaralı fıkrası dışındaki fıkralarının davada uygulanacak kural niteliğinde olmadığından başvuran Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle başvurunun reddine karar vermiştir.

Mahkeme ayrıca "on yıl yasağını" değerlendirmiştir. Mahkeme, işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamayacağını hükme bağlayan Anayasa'nın 152. maddesi ve 6216 sayılı Kanun'un 41. maddesini hatırlatmıştır. İtiraz konusu kurala yönelik olarak daha önce yapılan itiraz başvurusu, Anayasa Mahkemesi kararıyla esastan reddedildiğinden, bu konuda yeni bir başvurunun yapılabilmesi için kararın Resmî

Gazete'de yayımlandığı tarihinden başlayarak geçmesi gereken on yıllık süre henüz dolmamıştır. Bu sebeple Mahkeme, itiraz başvurusunun reddine oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 3/1/2013 tarih ve E.2012/156, K.2013/5 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi:

İtiraz yolu - Başvuru usulü

Davada uygulanacak kural

Kararın özü:

İtiraz yoluna başvuran mahkemenin itiraz konusu kuralın Anayasa'nın hangi maddelerine aykırı olduğuna ilişkin gerekçelerini başvuru kararında açıklaması gerekir.

İtiraz konusu kuralın davada uygulanacak kural olup olmadığının tespiti bakımından dosyada bulunması zorunlu nitelikte olan bilgi ve belgelerin onaylı suretlerinin başvuru kararı ekinde bulunması zorunludur.

Kararın Özeti:

Ankara 11. İdare Mahkemesi 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 10. maddesinin ikinci fıkrasının iptalini talep etmiştir.

Anayasa Mahkemesi ilk inceleme kararında itiraz başvurusunu, yöntemine uygun yapıp yapılmadığı yönünden değerlendirmiştir. Mahkeme, 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesi uyarınca, bir davaya bakmakta olan mahkemenin, itiraz yoluna başvuruda bulunduğu takdirde dava dilekçesi, iddianame veya davayı açan belgeler ile dosyanın ilgili bölümlerinin onaylı örneklerini Anayasa Mahkemesine göndermesi gerektiğini ve aynı maddenin (4) numaralı fıkrası uyarınca ise açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının, Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceğini; Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca da itiraz yoluna başvuran mahkemenin itiraz konusu kuralın Anayasa'nın hangi maddelerine aykırı olduğuna ilişkin gerekçelerini başvuru kararında açıklaması gerektiğini hatırlatmıştır.

Anayasa Mahkemesi, başvuru kararında, itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 5. ve 10. maddeleri yönünden değerlendirmesinin yapılmadığını ve hangi gerekçelerle Anayasa'nın anılan maddelerine aykırı olduğunun açıklanmadığını; ayrıca itiraz konusu kuralın davada uygulanacak kural olup olmadığının tespiti bakımından dosyada bulunması zorunlu nitelikte olan itiraz yoluna başvuran mahkemede görülen davaya konu işlem ile bu işlemin dayanağını teşkil eden diğer bilgi ve belgelerin onaylı suretlerinin başvuru kararı ekinde gönderilmediğini tespit etmiştir. Bu sebeplerle Mahkeme, itiraz başvurusunun yöntemine uygun olmadığından esas incelemeye geçilmeksizin reddine oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 10/1/2013 tarih ve E.2012/128, K.2013/7 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 23/3/2013-28596

Sistemantik Kavramlar Dizisi:

Demokratik hukuk devleti

Seçme ve seçilme hakkı

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları - Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

Kararın Özü:

Anayasâda, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yönetim ve işlemlerinin demokratik hukuk devleti esaslarına uygun olması gerektiği öngörülmüştür.

Demokratik hukuk devleti ilkesinin vazgeçilmez unsurlarından birisi de özgür, genel, eşit ve gizli oya dayalı, hoşgörü, açık fikirlilik ve çoğulculuk anlayışı içerisinde ilgililerin birbirleriyle rekabet edebildiği dürüst ve düzenli seçimlerin varlığıdır. Demokratik hukuk devletinde, yönetime gelmede ve ayrılmada tek yol seçimlerdir ve buna ilişkin yasaklar demokratik hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz.

Bir süre yöneticilik yapanların aradan belirli bir süre geçmedikçe yeniden seçilemeyeceklerine ilişkin yasağın demokratik gereklerle izahı mümkün değildir. Bu yasak, seçime katılan üyelerin kanaatinin serbestçe oluşmasını engellediğinden üyeler yönünden "seçme", adaylar yönünden ise "seçilme" hakkına müdahale oluşturur.

Kamu kurumu niteliğinde olsa da sivil toplum örgütlerine bu tür seçilememe yasakları getirilmesi demokratik hukuk devleti anlayışıyla bağdaşmaz.

Kararın Özeti:

Ankara 5, 7 ve 13. İdare Mahkemeleri 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 16, 38, 40 ve geçici 10. maddelerinde yer alan bazı fıkra ve ibarelerin iptalini talep etmiştir. İtiraz konusu kurallarda, oda ve borsalarda üst üste iki dönem süresince meclis başkanlığı, yönetim kurulu başkanlığı, konsey başkanlığı ve Birlik Başkanlığı görevlerinde bulunanların aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı görevlere yeniden seçilemeyecekleri hüküm altına alınmıştır. Başvuru kararlarında, dava konusu kurallarda öngörülen “Üst üste iki dönem ... başkanlığı yapmış olanlar, aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı göreve yeniden seçilemezler.” biçimindeki sınırlamanın hukuk devleti ilkesi ve demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmadığı, hakkın özüne dokunması nedeniyle ölçülülük ilkesine aykırılık oluşturduğu belirtilerek Anayasa'nın 2, 13, 67 ve 135. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yönetim ve işleyişlerinin demokratik hukuk devleti esaslarına uygun olması kuralını öngördüğünü, demokratik düzenin en belirgin niteliğinin de seçimler olduğunu, seçimlerin adaletli bir katılım ile serbest, eşit ve genel oy ilkelerine dayalı olarak gerçekleşmesi gerektiğini belirtmiştir. Mahkemeye göre demokratik hukuk devletinde temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alınması esastır. Demokratik hukuk devleti ilkesinin vazgeçilmez unsurlarından birisi de özgür, genel, eşit ve gizli oya dayalı, hoşgörü, açık fikirlilik ve çoğulculuk anlayışı içerisinde ilgililerin birbirleriyle rekabet edebildiği dürüst ve düzenli seçimlerin varlığıdır. Mahkeme, demokratik hukuk devletinde, yönetime gelmede ve ayrılmada tek yolun seçimler olduğunu belirtip buna ilişkin yasakların “*demokratik hukuk devleti ilkesi*”yle bağdaşmayacağına karar vermiştir.

Bu sebeplerle Mahkeme, iptali istenen kurullarla, Anayasa'nın 135. maddesinde öngörülme-yen belli süre yöneticilik yapanların aradan sekiz yıl geçmedikçe yeniden seçilemeyeceklerine ilişkin yasağın demokratik gereklerle izahının mümkün olmadığını, bu yasağın seçime katılan üyelerin kanaatinin serbestçe oluşmasını engellediğinden üyeler yönünden “*seçme*”, adaylar yönünden ise “*seçilme*” hakkına müdahale oluşturduğunu; kamu kurumu niteliğinde olsa da sivil toplum örgütlerine bu tür seçilememe yasakları getirilmesinin demokratik hukuk devleti anlayışıyla bağdaşmayacağını belirterek kurulların, Anayasa'nın 2. ve 135. maddelerine aykırı olduğuna karar vermiştir. Bu görüşe N. NECİPOĞLU ve Z. ARSLAN katılmamışlardır.

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 10/1/2013 tarih ve E.2012/93, K.2013/8 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 28/03/2013-28601

Sistemik Kavramlar Dizisi:

Hukuk devleti ilkesi- Hukuki güvenlik, Belirlilik ilkesi

Suç ve cezalara ilişkin ilkeler- İdari ve adli para cezası, Ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi

İmar mevzuatı

Kararın Özü:

Anayasa'ya göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması gerekir. Zira bu husus, bireylerin hukuksal güvenliğinin sağlanması bakımından önem arz etmektedir.

Ceza sorumluluğunun şahsiliği ceza hukukunun temel kurallarındandır. Cezaların şahsiliğinden amaç, bir kimsenin işlemediği bir fiilden dolayı cezalandırılmamasıdır. Başka bir anlatımla bir kimsenin başkasının fiilinden sorumlu tutulmamasıdır. Anayasa'nın 38. maddesinde idari ve adli cezalar arasında bir ayırım yapılmadığından idari para cezaları da bu maddede öngörülen ilkelere tabidir.

Kararın Özeti:

İstanbul 7. İdare Mahkemesi 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 9.12.2009 günlü, 5940 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle değiştirilen 42. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "...yapının sahibine," ibaresinin iptalini talep etmiştir. İtiraz konusu "yapının sahibine," ibaresi, ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapı yapma eyleminin karşılığı olarak cezai müeyyide uygulanacak kişileri ifade etmektedir. Malik olunan taşınmazda ruhsat ve eklerine aykırı değişiklik yapıldığından bahisle 3194 sayılı Kanun'un 42. maddesi uyarınca idari para cezası verilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasaya aykırı olduğu kanısına varan mahkeme başvuru kararında, itiraz konusu ibarenin hukuk devletinin ilkelerinden olan belirlilik ilkesine ve suçlu olmayanın da cezalandırılmasının Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan "Ceza sorumluluğu şahsidir." hükmüne aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden birisi olan "belirlilik" ilkesini açıklamıştır. Bu ilkeye göre yasal

düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması gerekir. Belirlilik ilkesi, bireylerin hukuksal güvenliğinin sağlanması bakımından da önem arz etmektedir. Mahkeme, Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan, “*Ceza sorumluluğu şahsidir.*” hükmünü de açıklamıştır. Mahkemeye göre ceza sorumluluğunun şahsiliği ceza hukukunun temel kurallarındandır ve amacı, bir kimsenin işlemediği bir fiilden dolayı cezalandırılmamasıdır.

Anayasa Mahkemesi, Danıştay'ın istikrar kazanan içtihatlarında yapının sahibi ibaresinden, mevzuata aykırı yapıyı inşa eden kişinin anlaşılacağına belirtildiğini, idarelerce gerekli araştırma yapılarak mevzuata aykırı inşai faaliyeti yapan kişi tespit edilerek idari yaptırımın bu kişiye uygulanması gerektiğinden bu anlamda söz konusu ibarenin Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan “*Ceza sorumluluğu şahsidir.*” hükmüne aykırı olmadığını belirterek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olmadığını karar vermiştir. Bu görüşe S. KALELİ, A. ALTAN, F. KANTARCIOĞLU, M. ERTEN, Z. A. PERKTAŞ ile M. TOPAL katılmamışlardır.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 17/1/2013 tarih ve E.2012/80, K.2013/16 sayılı kararı.

Resmi Gazete: 23/1/2013-28537

Sistemik Kavramlar Dizisi:

İtiraz yolu- Davada uygulanacak kural, Sınırlama sorunu

Hukuk devleti- Ölçülülük ilkesi

Suç ve cezalara ilişkin ilkeler- Kanun koyucunun takdir yetkisi, Cezaların kişiselleştirilmesi

Erteleme, Hükmün açıklanmasının geri bırakılması

Askeri suç

Kararın Özü:

İtiraz yolu ile bir kuralın Anayasa'ya aykırı olduğunun ileri sürülebilmesi için, o kuralın bakılmakta olan davada uygulanacak nitelikte olması gerekir. Anayasa

Mahkemesi, itiraz konusu kuralın uygulanacak kısmı ile sınırlı olarak anayasal inceleme yapar.

Ceza hukukunun, toplumun kültür ve uygarlık düzeyi, sosyal ve ekonomik yaşantısıyla ilgili bulunması nedeniyle suç ve suçlulukla mücadele amacıyla ceza ve ceza muhakemesi alanında sistem tercihinde bulunulması Devletin ceza siyaseti ile ilgilidir.

Kanun koyucu ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde yetkisini kullanırken takdir yetkisine sahiptir. Bu takdir yetkisinin kullanılmasında suçun askeri suç olup olmamasının da dikkate alınacağı açıktır.

Askeri ceza hukuku alanında da suç ile suça karşılık gelen yaptırımlar ve tedbirler arasında makul, kabul edilebilir, amaçla uyumlu bir orantının sağlanması, hukuk devleti olmanın gereğidir.

Çağdaş ceza hukukunda ceza yaptırımlarının belirlenmesindeki temel amaç suçlunun ıslahı, yeniden suç işlemesinin ve toplum için sürekli bir tehlike olmasının önüne geçme ve dolayısıyla topluma tekrar yararlı bir birey haline getirilmesini sağlamaktır.

Cezaların kişiselleştirilmesine yönelik düzenlemeler, kamu yararının da bir gereğidir.

Ölçülülük ilkesiyle devlet, cezalandırmanın sağladığı kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir dengeyi sağlamakla yükümlüdür.

Kurallarda, çağdaş ceza hukukundaki ceza ve ceza yerine uygulanabilecek olan alternatif yaptırımların ve cezanın şahsileştirilmesi ilkesinin göz ardı edilmemesi ve cezanın kişiselleştirilmesinde hâkime tanınan takdir hakkının ortadan kaldırılması gerekir.

Kararın Özeti:

Askeri Yargıtay 1, 2, 3 ve 4. Daireleri ile KKK 1. Ordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi ve KKK 6. Mknz. P. Tüm. K.lığı Askeri Mahkemesi 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 12, ek 8 ve ek 10. maddelerinde yer alan bazı fıkra ve ibarelerin iptalini talep etmiştir.

I. İptali istenen 1632 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (A) bendinin birinci ve ikinci cümlelerinde, failin işlediği Kanun'un üçüncü babının dördüncü faslında yazılı suçlar (79 ila 81. maddeler) nedeniyle verilecek olan cezaların tecil edilemeyeceği, para cezası ya da tedbire çevrilemeyeceği belirtilmiş, ayrıca bu babın üçüncü faslı (63 ila 78. maddeler) ile beşinci faslı (84. madde hariç olmak üzere 82 ila 107. maddeler) ve sekizinci faslındaki (130. madde hariç olmak üzere 131 ila 133. maddeler) suçlar nedeniyle hükmolunacak olan cezaların tecil edilemeyeceği

kurala bağlanmıştır. Başvuru kararlarında, itiraz konusu kuralda yer alan 1632 sayılı Kanun'un üçüncü babının dördüncü faslında düzenlenen suçlar nedeniyle hükümlenilecek cezalara ilişkin erteleme, tedbir ya da para cezasına çevrilme yasağı ile 3, 5 ve 8. fasıllarda düzenlenen suçlara ilişkin tecil yasağının cezanın kişiselleştirilmesi imkânını ortadan kaldırdığı ve ölçülülük ilkesine aykırılık teşkil ettiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa Mahkemesi aşağıdaki saptamalarda bulunmuştur;

- Kanun koyucu ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde yetkisini kullanırken Anayasa'ya ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü ve ölçüsü, cezayı ağırlaştırıcı veya hafifletici tutum ve davranışların neler olacağı, hangi cezaların seçenek yaptırımlara çevrilebileceği veya ertelenebileceği ve hangi suçların hükmün açıklanmasının geri bırakılması kapsamında kalacağı gibi konularda takdir yetkisine sahiptir.

- Takdir yetkisinin kullanılmasında suçun askeri suç olup olmamasının da dikkate alınacağı açıktır. Ancak, askeri ceza hukuku alanında da suç ile suça karşılık gelen yaptırımlar ve tedbirler arasında makul, kabul edilebilir, amaçla uyumlu bir orantının sağlanması, hukuk devleti olmanın gereğidir.

- Ceza hukukunda, cezanın infaz edilmesiyle güdülen amaç kişiye gerçekleştirildiği haksızlık dolayısıyla etkili bir uyarıda bulunmak ve etkin pişmanlık duymasını sağlamaktır. Cezasının infazıyla hükümlünün gelecekte sosyal sorumluluğa sahip olarak suçsuz bir hayat sürmeye yatkın duruma getirilmesi gerekir. Çağdaş ceza hukukunda ceza yaptırımlarının belirlenmesindeki temel amaç suçlunun ıslahı, yeniden suç işlemede ve toplum için sürekli bir tehlike olmasının önüne geçme ve dolayısıyla topluma tekrar yararlı bir birey haline getirilmesini sağlamaktır.

- Sanık hakkında hükümlenilecek olan hapis cezasının ertelenebilmesi ile suçlunun, toplum içinde özgürlüğü kısıtlanmadan, cezaevlerinin olumsuz etkilerinden de kurtarılarak, toplumla sosyal bağları koparılmadan ve her şeyden de önemlisi hayatın normal akışı değişmeden ıslah edilmesi amaçlanmaktadır.

- Kanun koyucu, askeri ceza hukukunda erteleme kurumunu düzenlerken hukuk devleti ilkesinin bir gereği ve ceza hukukunun temel prensiplerinden olan ölçülülük ilkesiyle bağlı olup; ölçülülük ilkesiyle devletin, cezalandırmanın sağladığı kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir dengeyi sağlamakla yükümlüdür.

- Asker kişiler yönünden itiraz konusu kural ile erteleme kapsamı dışındaki suçlar belirlenirken suçların niteliği, işleniş şekilleri, ağırlığı, askeri disiplin üze-

rindeki etkisi, öngörülen ceza miktarları ve suçla korunan hukuki yarar gibi etkenler göz ardı edilmiştir. Bu yönüyle de kural, kamu yararı ve bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir denge oluşturmadığından ölçülülük ilkesine ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

- Ertelemenin cezanın kişiselleştirilmesinde hâkime takdir hakkı tanıyan bir kurum olduğu da dikkate alındığında, itiraz konusu kural hâkimin takdir hakkını ortadan kaldırmakta ve çağdaş ceza hukukundaki ceza ve ceza yerine uygulanabilecek olan alternatif yaptırımlar ve cezanın şahsileştirilmesi ilkesi de göz ardı edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi kuralın, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğuna karar vermiştir. Bu görüşe M. ERTEN, B. ÜSTÜN ile M. TOPAL katılmamışlardır.

II. İptali istenen 1632 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı ek 8. maddesinin ikinci fıkrasında, sırf askeri suçlar ile Kanun'un üçüncü babının dördüncü faslında yazılı suçlar hakkında, kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımların uygulanmayacağı kurala bağlanmıştır. Başvuru kararlarında, itiraz konusu kural nedeniyle sırf askeri suçlar ile 1632 sayılı Kanun'un üçüncü babının dördüncü faslında düzenlenen suçlarla ilgili olarak hükmolunacak cezalar hakkında 5237 sayılı Kanun'un kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar uygulanmamasının asker ve sivil kişiler arasında eşitsizlik yarattığı ve cezanın kişiselleştirilmesi imkânını ortadan kaldırdığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralın, kısa süreli hapis cezasına mahkûm olan sanıkların toplum içinde özgürlükleri kısıtlanmadan, cezaevlerinin olumsuz etkilerinden de kurtarılarak, toplumla sosyal bağları koparılmadan ve hayatın normal akışı değişmeden ıslah edilmelerine engel teşkil ettiğini ve sanıklarda gözlenen iyi halin ve pişmanlığın değerlendirilememesi sonucunu ortaya çıkardığını belirtmiştir. Mahkemeye göre kısa süreli hapis cezasına mahkûm olan sanıklar yönünden seçenek yaptırımlara çevrilme yasağı öngören itiraz konusu kuralın, ceza hukukunun temel prensiplerinden olan cezanın kişiselleştirilmesi ile ölçülülük ilkesine ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğuna karar vermiştir. Bu görüşe M. ERTEN, B. ÜSTÜN ile M. TOPAL katılmamışlardır.

III. İptali istenen 1632 sayılı Kanun'da düzenlenen suçlarla ilgili olarak 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beş ila ondördüncü fıkralarının uygulanmayacağı kurala bağlanmıştır. Bu düzenleme nedeniyle diğer bütün koşulları bulunsa dahi 1632 sayılı Kanun'da düzenlenen suçlara ilişkin olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi imkânı bulunmamaktadır. Başvuru kararlarında, itiraz konusu kuralın asker ve sivil kişiler arasında eşitsizlik yarattığı, cezanın kişiselleştirilebilmesi imkânını ortadan kaldırdığı ve ölçülülük ilkesine

aykırılık teşkil ettiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa Mahkemesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının aynen er-teleme ve kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar gibi hükmün ve cezanın kişiselleştirilmesi kurumlarından biri olduğunu belirtmiştir. Mahkemeye göre itiraz konusu kuralla, askeri disiplinin tesisi gerekçesiyle suçların işleniş şekli, ağırlığı ve korunan hukuki menfaat gibi hususlarda herhangi bir ayırım gözetilmeksizin 1632 sayılı Kanun'da düzenlenen tüm suçlar yönünden hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygulanamaması, ceza adaleti ile güdülen amaca uygun olmadığı gibi cezanın kişiselleştirilmesinde hâkime tanınan takdir hakkını da ortadan kaldırmaktadır. Mahkeme kuralın, ceza hukukunun temel prensiplerinden olan cezanın kişiselleştirilmesi ile ölçülülük ilkesine ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğuna karar vermiştir. Bu görüşe M. ERTEN, B. ÜSTÜN ile M. TOPAL katılmamışlardır.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 31/1/2013 tarih ve E.2013/7, K.2013/19 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi:

İtiraz yolu- Başvuruya engel durum,

Bekletici mesele

Kararın Özü:

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, itiraz konusu aynı kuralı, bakmakta olduğu başka bir dava sebebiyle yeniden itiraz başvurusuna konu edemez.

Kararın Özeti:

Çankırı İnfaz Hakimliği, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (g) bendinin iptalini talep etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, itiraz yoluna başvuran aynı Mahkeme tarafından, itiraz konusu kuralın uygulanacağı başka dava dosyası kapsamında yapılmış olan itiraz

başvurusunun, bakılmakta olan dava dosyası için de bekletici mesele sayılması gerekirken, tekrar başvuruda bulunulduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, başvurunun, 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (4) ve 41. maddesinin (2) numaralı fıkraları gereğince yöntemine uygun olmadığından dolayı esas incelemeye geçilmeksizin oy birliği ile reddine karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 31/1/2013 tarih ve E.2013/11, K.2013/20 sayılı kararı.

SistematiK Kavramlar Dizisi:

İtiraz yolu- Davada uygulanacak kural

Kararın Özü:

İtiraz yolu ile bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve görevine giren bir dava bulunması ve iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir.

Kararın Özeti:

Diyarbakır 2. İş Mahkemesi 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 34. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin iptalini talep etmiştir. Başvuran mahkeme yalnızca kuralın Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi öncelikle, itiraz yoluyla iptali talep edilen kuralın davada uygulanacak kural olup olmadığını değerlendirmiştir. Mahkeme, Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesi uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve görevine giren bir dava bulunması ve iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerektiğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre uygulanacak kanun kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde ve davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır. Bu sebeple Mahkeme, itiraz başvurusuna konu kuralın davada uygulanacak kural niteliğinde olmadığından başvuran Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle başvurunun oy birliği ile reddine karar vermiştir.

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 31/1/2013 tarih ve E.2013/13, K.2013/21 sayılı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Konusu kalmayan kuralı

Karar verilmesine yer olmadığı

Kararın Özü:

Bir kuralın, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi durumunda aynı kural için yapılmış diğer başvurularda “yeniden karar verilmesine yer olmadığına” karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Ankara 4. İdare Mahkemesi 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 18. maddesinin üçüncü fıkrası ile geçici 10. maddesinin iptalini talep etmiştir. Başvuru kararında itiraz konusu kuraların Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa Mahkemesi, 10/1/2013 tarih ve E.2012/128, K.2013/7 sayılı kararıyla 5174 sayılı Kanun'un 18. maddesinin üçüncü fıkrası ile geçici 10. maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümünün iptal edildiğini tespit etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, konusu kalmayan kurallar hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığına oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 6/2/2013 tarih ve E.2013/16, K.2013/25 sayılı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi:

İtiraz yolu- Sınırlama sorunu

Konusu kalmayan kural

Karar verilmesine yer olmadığı

Kararın Özü:

Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralın uygulanacak kısmı ile sınırlı olarak anayasal inceleme yapar.

Bir kuralın, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi durumunda aynı kural için yapılmış diğer başvurularda “yeniden karar verilmesine yer olmadığına” karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Askeri Yargıtay 3. Dairesi 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 47. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin birinci ve ikinci cümlelerinin, ek 8. maddesinin ikinci fıkrasının “Sırf askerî suçlar...hakkında, kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar ile...” bölümünün ve ek 10. maddesinin ikinci fıkrasının iptalini talep etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, 17/1/2013 tarih ve E.2012/80, K.2013/16 sayılı kararıyla, itiraz konusu kuralların herhangi bir sınırlama yapılmaksızın kapsadıkları tüm suçlar yönünden iptallerine karar verildiğini tespit etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, iptal istemlerinin konusunun kalmadığına ve itiraz konusu kurallar hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığına oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 7/3/2013 tarih ve E.2013/25, K.2013/37 sayılı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi:

İtiraz yolu- Başvuru usulü

Kararın Özü:

İtiraz yoluna başvuran mahkemenin itiraz konusu kuralın Anayasa'nın hangi maddelerine aykırı olduğuna ilişkin gerekçelerini başvuru kararında açıklaması gerekir.

Kararın Özeti:

Bolu 1. Sulh Ceza Mahkemesi 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nda yer alan ek 6. maddenin ikinci fıkrasının iptalini talep etmiştir.

Anayasa Mahkemesi ilk inceleme kararında itiraz başvurusu yöntemine uygun yapıp yapılmadığı yönünden değerlendirmiştir. Mahkeme, 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesi uyarınca, bir davaya bakmakta olan mahkemenin, itiraz yoluna başvuruda bulunduğu takdirde dava dilekçesi, iddianame veya davayı açan belgeler ile dosyanın ilgili bölümlerinin onaylı örneklerini Anayasa Mahkemesine göndermesi gerektiğini, aynı maddenin (4) numaralı fıkrası uyarınca ise açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının, Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceğini; Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca da itiraz yoluna başvuran mahkemenin itiraz konusu kuralın Anayasa'nın hangi maddelerine aykırı olduğuna ilişkin gerekçelerini başvuru kararında açıklaması gerektiğini hatırlatmıştır.

Anayasa Mahkemesi, itiraz yoluna başvuran Mahkemenin itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2, 10, 36 ve 125. maddelerine aykırı olduğu belirtilmesine rağmen Anayasa'nın 2, 36 ve 125. maddelerine hangi gerekçelerle aykırı olduğunu başvuru kararında açıklamadığını tespit etmiştir. Bu sebeplerle Mahkeme, itiraz başvurusunun yöntemine uygun olmadığından esas incelemeye geçilmeksizin oy birliği ile reddine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi kararında ayrıca, itiraz yoluna başvuran Mahkemenin eksiklikleri tamamlayarak yeniden itiraz yoluna başvurabileceği de belirtilmiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 7/3/2013 tarih ve E.2013/26, K.2013/38 sayılı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi:

İtiraz yolu- On yıl yasağı

Kararın Özü:

Anayasa Mahkemesince işin esasına girilerek bir kural hakkında Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmesi durumunda, bu konuda yeni bir başvurunun yapılabilmesi için kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten başlayarak geçmesi gereken on yıllık sürenin dolması gerekir.

Kararın Özeti:

Kocaeli Çocuk Mahkemesi Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (7) ve (11) numaralı fıkraların iptallerini talep etmiştir.

Anayasa Mahkemesi itiraz başvurusunu “*on yıl yasağı*” yönünden değerlendirmiştir. Mahkeme, işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazete’de yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasa’ya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamayacağını düzenleyen Anayasa’nın 152. maddesi ve 6216 sayılı Kanun’un 41. maddesini hatırlatmıştır. İtiraz konusu kurala yönelik olarak daha önce yapılan itiraz başvurusu, Anayasa Mahkemesinin daha önceki bir kararıyla esastan reddedildiğinden, bu konuda yeni bir başvurunun yapılabilmesi için kararın Resmî Gazete’de yayımlandığı tarihten başlayarak geçmesi gereken on yıllık süre henüz dolmamıştır. Bu sebeple Mahkeme, itiraz başvurusunun oy birliği ile reddine karar vermiştir.

BÖLÜM
KARARLARI

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 25/12/2012 tarih ve 2012/22 sayılı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri- Kişi yönünden yetkisizlik, Kamu tüzel kişisi, Mahalli idareler

Kararın Özü:

Bireysel başvuru, kamu gücünün kullanılmasından kaynaklanan hak ihlallerine karşı tanınan bir yol olduğundan kamu tüzel kişilerine bireysel başvuru hakkı tanınması, bu anayasal kurumun hukuki niteliği ile bağdaşmamaktadır.

Kamu tüzel kişisi olan başvurucunun bireysel başvuru ehliyeti bulunmadığından, başvurunun “kişi yönünden yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucu köy tüzelkişiliği, yayla ve mera uyuşmazlığı nedeniyle açtığı davanın, farklı aşamalarında usul hükümlerinin yanlış uygulanması nedeniyle aleyhlerine sonuçlandığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca, medeni haklara sahip gerçek ve tüzel kişilerin bireysel başvuru yönünden dava ehliyetine sahip olduğunu hatırlatmıştır. Mahkeme, 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince kamu tüzel kişilerinin bireysel başvuru yapamayacaklarını belirtmiştir. Mahkeme, “*kamu tüzel kişisi*” kavramının içine, merkezi idare birimleri yanında, mahalli idarelerin de girdiğini ifade etmiştir. Bu açıdan mahalli idareler üzerindeki vesayet denetiminin gevşek veya sıkı olmasının ya da ilgili idarenin içinde bulunduğu hukuki ilişkinin niteliğinin bir önemi yoktur. Mahkeme, bireysel başvurunun, kamu gücünün kullanılmasından kaynaklanan hak ihlallerine karşı tanınan bir yol olduğundan, kamu tüzel kişilerine bireysel başvuru hakkı tanınmasının bu anayasal kurumun hukuki niteliği ile bağdaşmadığını, köy tüzel kişiliğinin de kamu gücü ayrıcalıkları ve yetkileriyle donatılmış olduğunu ifade etmiştir.

Mahkeme, başvuru konusu olayda, kamu tüzel kişisi olan başvurucunun bireysel başvuru ehliyeti bulunmadığını belirterek başvurunun “kişi yönünden yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 26/3/2013 tarih ve 2012/26 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri- Başvuru yollarının tüketilmemiş olması

Kanun yollarından feragat

Kararın Özü:

Bir kanun yoluna başvurulmuş olması tek başına bu yolun tüketildiği anlamına gelmez. Bir kanun yolunun tüketildiğinden söz edilebilmesi için öncelikle yapılan başvurunun sonucunun beklenmesi ve inceleme süresince öngörülmüş olan usul ve diğer koşullara uygun hareket edilmesi gerekir.

Başvurucu, etkili ve sonuç almaya yeterli görerek başvurduğu bir kanun yolunun sonucunu beklemezsizin, karar düzeltme talebinden feragat etmek suretiyle bu süreci kendi iradesiyle sona erdirdiğinden ve böylece olağan kanun yollarını usulüne uygun bir şekilde tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğundan, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucu, yabancı uyruklu öğrenci statüsü ile Türkiye’de tıp fakültesini bitirmiş ve uzmanlık eğitimini tamamlamış, daha sonra Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı olmuş ve devlet hizmeti yükümlülüğünü tamamlaması için ataması yapılmıştır. Başvurucunun uzmanlık belgesinin kendisine verilmesi talebi, devlet hizmeti yükümlülüğünü tamamladığı için, reddedilmiştir. Başvurucu, ilk derece mahkemesinin ret kararını onayan Danıştay kararına karşı karar düzeltme isteminde bulunmuş ancak bilahare karar düzeltme talebinden feragat etmiştir. Başvurucu, hukuka aykırı olarak alınan kararlar sonucu anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, bir kanun yoluna başvurulmuş olmasının tek başına bu yolun tüketildiği anlamına gelmediğini, bir kanun yolunun tüketildiğinden söz edilebilmesi için öncelikle yapılan başvurunun sonucunun beklenmesi ve inceleme süresince öngörülmüş olan usul ve diğer koşullara uygun hareket edilmesi gerektiğini, başlatılan bir başvuru yolundan feragat yoluyla vazgeçilmesinin başvuru yollarının tüketilmemesi anlamına geleceğini belirtmiştir.

Mahkeme, başvurucunun olağan kanun yollarını usulüne uygun bir şekilde tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğunu tespit ederek, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 5/3/2013 tarih ve 2012/30 sayılı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri- Konu bakımından yetkisizlik, Yasama işlemleri.

Kararın Özü:

Bireysel başvuru yolu, kamusal bir düzenlemenin soyut olarak Anayasa'ya aykırılığının ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiş ve bireylere, doğrudan yasama işleminin iptalini isteme yetkisi tanınmamıştır. Bir yasama işleminin, temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda, doğrudan yasama işlemine karşı değil, bunun uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmellere karşı bireysel başvuru yapılabilir.

Doğrudan ve soyut olarak yasama işlemlerine karşı yapılan başvurunun “konu bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucu, 298 sayılı Kanun'un 3. maddesi ve 2839 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca bazı illerde bir milletvekiline düşen seçmen sayısının diğer bazı illerin yaklaşık dört katı oranında olduğunu, kendisinin büyükşehirde yaşadığı için oyunun ağırlığının en az dörtte bir oranında zayıfladığını belirterek eşitlik ilkesi ile seçme ve seçilme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve ilgili kanunların iptalini talep etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemlerin doğrudan bireysel başvuru konusu yapılamayacağını açıkça düzenlendiğini hatırlatmıştır. Mahkeme, bir yasama işleminin, temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda, doğrudan ve soyut olarak yasama işlemine karşı değil, bunun uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmallere karşı bireysel başvuru yapılabileceğini belirtmiştir.

Mahkeme, başvuru konusu olayda, doğrudan ve soyut olarak bir yasama işlemi niteliğindeki kanuna karşı başvuru yapıldığını belirterek, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelemeksizin başvurunun, “*konu bakımından yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 25/12/2012 tarih ve 2012/51 sayılı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri – Zaman bakımından yetkisizlik, Yargıtay, Karar düzeltme

Kararın Özü:

Hukukun genel ilkelerinden olan hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmelerini, devletin de hukuki düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılmaktadır.

Bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Başvuru konusu karar, bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olan 23/9/2012 gününden önce kesinleştiğinden başvurunun “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucunun eşi, tedavi için götürüldüğü üniversite hastanesinde yapılan ameliyatı sonrası vefat etmiştir. İlgili hekimin cezalandırılması için açılan kamu

davası zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılmış; maddi ve manevi tazminat davası da hukuk mahkemesince reddedilmiştir. Başvurucu, eşinin ameliyatında yapılan tıbbi hata nedeniyle yaşamını yitirdiğini ve hukuk yollarına başvurmasına rağmen sonuç alamadığını belirterek, yaşam hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu ve ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Anayasa Mahkemesi, hukukun genel ilkelerinden olan hukuk güvenliği ilkesini de açıklamıştır. Mahkemeye göre bu ilke, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmelerini, devletin de hukuki düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılmaktadır. Kanunlar, ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılır.

Anayasa Mahkemesi, ilk derece mahkemesi kararının karar düzeltme talebinin reddedildiği 14/6/2012 tarihinde kesinleştiğini ve bu tarihin Mahkemenin bireysel başvuruları incelemeye başladığı tarih olan 23/9/2012 tarihinden önce olduğunu tespit etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “*zaman bakımından yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 12/2/2013 tarih ve 2012/69 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi:

Başvurudan feragat- Düşme kararı

Başvuru harcı

Kararın Özü:

6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası ve İçtüzük'ün 80. maddesine göre başvurunun başvurunun her aşamasında başvurudan feragat etmesi mümkündür.

Başvurucunun talep sonucundan vazgeçmesi hâlinde Anayasa Mahkemesi tarafından, başvurunun Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceğine ilişkin İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında sayılan istisnalar arasında bulunup bulunmadığı değerlendirilecektir.

Bireysel başvuru harcı, başvuru sürecinin başlatılması için alınmaktadır. Başvuru sürecinin, esas hakkında inceleme ile sonuçlanması zorunlu olmayıp, ön inceleme veya kabul edilebilirlik incelemesi ile de sona ermesi mümkündür.

Fazla veya yersiz olarak tahsilât yapılması hâlleri hariç, başvurudan feragat durumunda bireysel başvuru harcının iadesi mümkün değildir.

Kararın Özeti:

Başvurucunun taşınmazı kamulaştırılmış ve kamulaştırma bedeli başvuru-cuya ödenmiştir. Başvurucu, kamulaştırma bedelinin artırılması amacıyla açtığı davanın reddine karar verilmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu daha sonra başvurusundan vazgeçtiğini bildirerek giderlerin düşülmesinden sonra bireysel başvuru harcının bakiye miktarının iadesini istemiştir.

Anayasa Mahkemesi, başvurunun talep sonucundan vazgeçmesi hâlinde, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceğine ilişkin İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki istisnalar arasında bulunmayan başvuru hakkında düşme kararı verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Mahkeme, bireysel başvuru harcının başvuru sürecinin başlatılması için alındığını; fazla veya yersiz olarak tahsilât yapılması hâlleri hariç, başvurudan feragat durumunda bireysel başvuru harcının iadesinin olanaksız olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple Mahkeme, başvurunun "feragat nedeniyle düşmesine" ve bireysel başvuru harcının iadesi talebinin oy birliği ile reddine karar vermiştir.

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 5/3/2013 tarih ve 2012/73 sayılı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri- Zaman bakımından yetkisizlik, Bölge idare mahkemesi, Karar düzeltme

Kararın Özü:

Bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Başvuru konusu olayda iç hukuk yolunu tüketen nihai karar, bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olan 23/9/2012 gününden önce verildiğinden başvurunun “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucu, vasisi olduğu özürlü oğlu adına binek otomobil satın almış ve idareden ödediği katma değer vergisinin tarafına iade edilmesini istemiştir. Başvurucunun, idarenin ret işleminin iptali ve ödediği katma değer vergisinin iadesine karar verilmesi istemiyle vergi mahkemesine açtığı dava da reddedilmiş, ilk derece mahkemesinin kararı Bölge İdare Mahkemesince 7/9/2012 tarihinde onanmıştır. Bu karara karşı karar düzeltme isteminde bulunulmamıştır.

Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu ve ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu olayda iç hukuk yolunu tüketen nihai kararın, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce verildiğini tespit etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 5/3/2013 tarih ve 2012/74 sayılı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri - Başvuru yollarının tüketilmemiş olması

Kararın Özü:

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemelerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması çerçevesinde giderilememesi durumunda başvurulabilir.

Başvuru konusu işleme karşı idari ve yargısal kanun yollarının tamamı tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı takdirde başvurunun “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucu, Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümü İkinci Öğretim Programına dikey geçiş kapsamında kayıt yaptırmak için müracaat etmiş ancak kaydı yapılmamıştır. Başvurucu, adı geçen öğretim programına kayıt için yaptığı başvurunun kabul edilmemesine ilişkin işleme karşı idari makamlara başvurmadığı gibi mahkemelerde dava da açmamıştır. Başvurucu, kayıt hakkı kazandığı hâlde yaptığı müracaatın kabul edilmediğini belirterek eğitim ve öğrenim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, bireysel başvurunun, ikincil nitelikte bir kanun yolu olduğunu hatırlatmıştır. Mahkemeye göre esas olan, Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemelerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulmasıdır. Mahkeme, iddia edilen hak ihlallerinin olağan denetim mekanizmaları ile giderilememesi durumunda bireysel başvuru yoluna başvurulabileceğini belirtmiştir.

Mahkeme, başvuru konusu olayda, olağan kanun yolları tüketilmeden, söz konusu işleme karşı doğrudan bireysel başvuruda bulunulduğunu tespit etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 25/12/2012 tarih ve 2012/95 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi :

Kabul edilemezlik nedenleri- Kişi yönünden yetkisizlik, Özel hukuk tüzel kişileri

Kararın Özü:

Özel hukuk tüzel kişileri (dernekler, vakıflar, ticari ortaklıklar vb.) bireysel başvurunun niteliği gereği sadece tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçeyle bireysel başvuruda bulunabilirler.

Üyelerinin durumlarını etkileyen ancak kendisinin mağduru olmadığı bir işlem aleyhine, bir derneğin bireysel başvuru yapma hakkı bulunmamaktadır.

Kararın Özeti:

Yükseköğretim Genel Kurulu tarafından alınan bir karar ile çocuk sağlığı ve hastalıkları ana bilim dalına bağlı çocuk hematolojisi ve çocuk onkolojisi yan bilim dalları “*çocuk hematolojisi ve onkolojisi bilim dalı*” olarak birleştirilmiş ve tek yan dal hâline getirilmiştir. Daha sonra aynı düzenleme, 1219 sayılı Kanun’a da eklenmiştir. Başvurucu (Türk Pediatrik Onkoloji Grubu Derneği), başvuru konusu kanuni düzenleme nedeniyle üyelerinin haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun’un 46. maddesine göre, bireysel başvurunun ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler ile sadece tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle özel hukuk tüzel kişileri tarafından yapılabileceğini hatırlatmıştır. İlave olarak Mahkeme, bireysel başvuru yolu ile kanuni bir düzenlemenin soyut biçimde Anayasa’ya aykırılığının ileri sürülmesine imkân bulunmadığını da belirtmiştir.

Mahkeme, başvuru konusu Kanun’un, çocuk hematolojisi ya da çocuk onkolojisi yan dallarında uzmanlık eğitimini tamamlamış veya yayımı tarihi itibarıyla eğitimleri devam etmekte olan gerçek kişilerin durumlarında değişiklik yaptığını gözlemlemiştir. Ancak Mahkeme, söz konusu yasama işleminin başvuru derneğin tüzel kişiliğine ait haklarına bir müdahale oluşturmadığını tespit etmiştir.

Mahkeme, başvuru konusu yasama işleminin mağduru olmayan derneğin, bu işlem aleyhine bireysel başvuru yapma hakkı bulunmadığını belirtmiştir. Mahkeme, başvuru dernek mağdur sıfatı taşımadığından “*kişi yönünden yetkisizlik*” nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 12/2/2013 tarih ve 2012/162 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri - Zaman bakımından yetkisizlik, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına itiraz

Kararın Özü:

Bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

İlk derece ceza mahkemesinin kararı Yargıtayın onama tarihinde kesinleşir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan başvuru, nihai kararın kesinleşme tarihini değiştirmez.

Başvuru konusu karar, bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olan 23/9/2012 gününden önce kesinleştiğinden başvurunun “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucu, iftira suçundan dolayı hapis cezası ile mahkum edilmiş, ilk derece ceza mahkemesinin kararı Yargıtay tarafından 7/5/2012 tarihinde onanmıştır. Başvurucu daha sonra Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına itiraz yoluna başvurulması için müracaatta bulunmuş, talebi reddedilmiştir. Başvurucu, aldığı hapis cezası nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, yetkisinin zaman bakımından başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesinin mümkün olmadığını hatırlatmıştır. Mahkeme ayrıca, zaman bakımından yetkisine ilişkin düzenlemelerin kamu düzenine ilişkin olmaları nedeniyle bireysel başvurunun tüm aşamalarında resen dikkate alacağını belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi, ceza hukukunda kararların kesinleşmesi bakımından tüketilmesi gereken son olağan kanun yolunun kural olarak temyiz olduğunu, somut olayda ilk derece mahkemesinin kararının Yargıtay Ceza Dairesinin onama tarihinde kesinleştiğini tespit etmiştir.

Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvurusunun Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yaptığı başvurunun, nihai kararın kesinleşme tarihini değiştirmeye-

ceğini belirterek, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “*zaman bakımından yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 12/2/2013 tarih ve 2012/171 sayılı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri – Anayasa Mahkemesinin yetkisizliği, Yabancı devlet ve uluslararası kuruluşların işlemleri

Kararın Özü:

Sadece Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kamu gücü kullanan organlarına atfedilebilir şekilde gerçekleşmiş temel hak ve özgürlük ihlalleri bireysel başvuru konusu olabilir. Anayasa Mahkemesinin, yabancı devletlerin ya da uluslararası veya uluslararası örgütlerin işlemleri aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceleme yetkisi bulunmamaktadır.

Kararın Özeti:

Başvurucu, prim ödemek suretiyle emekli olduğu Fransız sosyal güvenlik sisteminden aldığı maaştan Fransa Cumhuriyeti Devleti tarafından yapılan kesinti nedeniyle maddi kayba uğradığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 148. ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesi uyarınca işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle bireysel başvuruda bulunan kamu gücü faaliyetinin Türkiye Cumhuriyeti Devletine ait veya O'nun adına kullanılmış olması gerektiğini belirtmiştir. Mahkemeye göre yalnızca Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kamu gücünü kullanan organlarına atfedilebilir şekilde gerçekleşmiş temel hak ve özgürlük ihlalleri bireysel başvuru konusu olabilir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesinin, yabancı devletlerin ya da uluslararası veya uluslararası örgütlerin işlemleri aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceleme yetkisi bulunmamaktadır.

Mahkeme, başvurunun ihlal iddiasının Fransa Cumhuriyeti Devleti tarafından gerçekleştirilen emeklilik maaşında kesinti yapılması işlemine dayandırıldığını, Fransa Cumhuriyeti Devletinin işlemine dayalı ihlal iddiasının Türkiye

Cumhuriyeti Devletine atfedilemeyeceğini belirterek başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “Anayasa Mahkemesinin yetkisizliği” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 26/3/2013 tarih ve 2012/237 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri- Konu bakımından yetkisizlik- Yasama işlemleri Açıkça dayanaktan yoksunluk- Temyiz mercii şikâyeti

Kararın Özü:

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, kamusal bir düzenlemenin soyut biçimde Anayasa’ya aykırılığının ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir.

Bir yasama işleminin, temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda, bireysel başvuru yoluyla doğrudan yasama işlemine değil ancak yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmellere karşı başvuru yapılabilecektir.

Bir anayasal hakkın ihlali iddiası içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvurular açıkça dayanaktan yoksun ve Anayasa ve Kanun tarafından Mahkemenin yetkisi kapsamı dışında bırakılan hususlara ilişkindir.

Kişisel bir uyuşmazlığa derece mahkemeleri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olmadığına yönelik şikâyetler bireysel başvuru incelemesinde değerlendirilmeye tabi tutulamaz ve derece mahkemelerinin delilleri takdirinde ve hukuku yorumlamasında açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

Kararın Özeti:

Başvurucu, 6352 sayılı Kanun’un geçici 1. maddesinde yer alan bazı ibareler nedeniyle mahkûm olduğu suça ilişkin cezasının infazının ertelenmesi imkânından yararlandırılmadığını, hakkındaki ilamın infazının durdurulması yönündeki talebinin reddedildiğini, söz konusu ibarenin Anayasa’nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğunu ileri sürmüş ve kuralın iptali talebinde bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi, bir yasama işleminin, temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda, bireysel başvuru yoluyla doğrudan yasama işlemine değil ancak yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmallere karşı başvuru yapılabileceğini açıklamıştır. Mahkeme, bireysel başvuru yolunun kullanılabilmesi için söz konusu işlem, eylem ve ihmallere karşı başvurulabilecek kanun yollarının da tüketilmiş olması gerektiğini de hatırlatmıştır.

Anayasa Mahkemesi, başvuruyu açıkça dayanaktan yoksunluk kriteri bakımından da incelemiştir. Mahkemeye göre, bir anayasal hakkın ihlali iddiası içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvurular açıkça dayanaktan yoksundur. Mahkeme, kişisel bir uyumsuzluğa derece mahkemeleri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olmadığına yönelik şikâyetlerin bireysel başvuru incelemesinde değerlendirmeye tabi tutulamayacağını ve derece mahkemelerinin delilleri takdirinde ve hukuku yorumlamasında açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamayacağını belirtmiştir.

Mahkeme, başvuru konusu olayda, başvuru hakkındaki ilamın infazının durdurulması yönündeki talebinin reddedilmesinin derece mahkemelerinin yetki alanında olduğunu ifade ederek başvurunun bu yönüyle “*açıkça dayanaktan yoksun olduğuna*”, başvuru hakkında verilen kararın dayanağı olan kuralın iptali istemi hakkında ise, bireysel başvuru yoluyla doğrudan yasama işlemine karşı gelinemeyeceğini belirterek başvurunun “*konu bakımından yetkisizliğine*” karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 26/3/2013 tarih ve 2012/260 sayılı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri- Zaman bakımından yetkisizlik

Kişî özgürlüğü ve güvenliği- Tutukluluk

Kararın Özü:

Bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir.

Tutukluluğa itirazın reddine ilişkin kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olması halinde başvurunun, “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucu bazı suçlardan dolayı tutuklanmış, soruşturma devam ederken tahliye talebinde bulunmuş, talebin reddedilmesi üzerine bu karara karşı yaptığı itiraz da reddedilmiştir. Başvurucu, 6 aydır tutuklu olması sebebiyle Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür ve tazminat talebinde bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu ve ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Mahkeme, somut olayda başvuru konusu tutukluluğa itirazın reddine ilişkin kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğunu tespit etmiş ve başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 12/2/2013 tarih ve 2012/329 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri- Zaman yönünden yetkisizlik, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, Karar düzeltme

Kararın Özü:

Hukukun genel ilkelerinden olan hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabil-

melerini, devletin de hukuki düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılmaktadır.

Bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Başvuru konusu karar, bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olan 23/9/2012 gününden önce kesinleştiğinden başvurunun “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucu Kara Kuvvetleri Komutanlığında (KKK) sivil memur olarak çalışmakta iken başka bir kurumda boş bulunan bir kadroya atanmak için başvurmuş ancak muvafakat talebi idarece kabul edilmemiştir. Başvurucunun Askeri Yüksek İdare Mahkemesine (AYİM) açmış olduğu dava ve yaptığı karar düzeltme talebi reddedilmiştir. Karar, başvurucuya 28/9/2012 tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Anayasa'nın 5, 48 ve 49. maddelerinde yer alan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu ve ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Anayasa Mahkemesi, hukukun genel ilkelerinden olan hukuk güvenliği ilkesini de açıklamıştır. Mahkemeye göre bu ilke, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmelerini, devletin de hukuki düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılmaktadır. Kanunlar, ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılır.

Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu olayda AYİM'in kararının, karar düzeltme talebinin reddedildiği 19/9/2012 tarihinde kesinleştiğini ve bu tarihin Mahkemenin bireysel başvuruları incelemeye başladığı tarih olan 23/09/2012 tarihinden önce olduğunu tespit etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 25/12/2012 tarih ve 2012/388 sayılı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri- Zaman bakımından yetkisizlik, Yargıtay, Karar düzeltme

Kararın Özü:

Hukukun genel ilkelerinden olan hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmelerini, devletin de hukuki düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılmaktadır.

Bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Başvuru konusu karar, bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olan 23/9/2012 gününden önce kesinleştiğinden başvurunun “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucunun müştereken maliki olduğu taşınmaz, 1993 yılında kamulaştırılmıştır. Başvurucunun kamulaştırılan taşınmazının kamulaştırma amacına uygun olarak kullanılmadığı gerekçesiyle açmış olduğu tapu iptali ve tescil davası reddedilmiş ve ilk derece mahkemesinin kararı Yargıtayca onanmıştır. Başvurucunun karar düzeltme talebi de 22/3/2011 tarihinde reddedilmiş ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir. Başvurucu verilen kararlar mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu ve ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Anayasa Mahkemesi, hukukun genel ilkelerinden olan hukuk güvenliği ilkesini de açıklamıştır. Mahkemeye göre bu ilke, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmelerini, devletin de hukuki düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılmaktadır. Kanunlar, ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılır.

Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu olayda kararın, Mahkemenin bireysel başvuruları incelemeye başladığı tarih olan 23/09/2012 tarihinden önce kesinleştiğini tespit etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “*zaman bakımından yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 26/3/2013 tarih ve 2012/403 sayılı kararı.

SistematiK Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri- Başvuru yollarının tüketilmemiş olması, Yargıtay, Karar düzeltme

Kararın Özü:

*Bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için başvuru-
cunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili
idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu
bilgi ve kanutlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte
dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.*

*Karar düzeltme yoluna başvurulması hâlinde karar düzeltme talebine ilişkin
bir karar verilinceye kadar başvuru yollarının tüketildiği söylenemez.*

*Kanunda öngörülmüş yargısal başvuru yollarının tamamı tüketilmeden yapı-
lan başvuruların “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edile-
mez olduğuna karar vermek gerekir.*

Kararın Özeti:

Başvurucuların tapuda iştirak hâlinde maliki oldukları taşınmaz yapılan ka-
dastro çalışması ile başkası adına kayıt ve tescil edilmiştir. Başvurucuların, taşın-
mazın kendileri adına tescili talebiyle açtığı dava reddedilmiş ve ilk derece mahke-
mesi kararı Yargıtayca onanmıştır. Başvurucuların, bu karara karşı karar düzeltme
talebi başvuru tarihinde Yargıtayda derdesttir. Başvurucular, hak arama hürriyeti
ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

Anayasa Mahkemesi, hukuk davalarında Yargıtay kararlarına karşı karar dü-
zeltme yoluna başvurulması hâlinde karar düzeltme talebine ilişkin bir karar veri-

linceye kadar başvuru yollarının tüketildiğinin söylenemeyeceğini hatırlatmıştır. Mahkeme, hukuk davalarında karar düzeltme yoluna başvurulmuş ise bireysel başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle bu talebe ilişkin kararın beklenmesi gerektiğini açıklamıştır.

Mahkeme, başvuru konusu işleme karşı kanunda öngörülmuş yargısal başvuru yollarının tamamı tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığını belirterek başvuruların “*başvuru yollarının tüketilmemiş olması*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 5/3/2013 tarih ve 2012/475 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri – Zaman yönünden yetkisizlik, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kararı

Kararın Özü:

Bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Başvuru konusu HSYK kararı, bireysel başvuru yönünden, bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olan 23/9/2012 gününden önce kesinleştiğinden “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucu, daha önce hâkim olarak görev yapmakta iken hâkimlik mesleğinden istifa etmiştir. Başvurucunun mesleğe kabul edilme talebi Kurul’un 22/6/2011 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Başvurucu, talebinin reddedilmesi nedeniyle Anayasa’nın 10, 17, 20, 49 ve 70. maddelerinde düzenlenen haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu ve ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu HSYK kararının, bireysel başvuru yönünden Mahkemenin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğunu tespit etmiş ve başvurunun “*zaman bakımından yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 5/3/2013 tarih ve 2012/491 sayılı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri -Zaman yönünden yetkisizlik, Danıştay, Karar düzeltme

Kararın Özü:

Bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Başvuru konusu karar, bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olan 23/9/2012 gününden önce kesinleştiğinden başvurunun “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucu terör olayları sebebiyle köyünden göç etmek zorunda kalması sebebiyle zarara uğradığından bahisle tarafına manevi tazminat ödenmesi talebinin İçişleri Bakanlığınca reddi işleminin iptali istemiyle idare mahkemesinde adli yardım talepli dava açmış ancak başvurusunun adli yardım talebi reddedilmiştir. Başvurucunun verilen sürede harç ve posta ücretini yatırmaması sebebiyle

davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir. İlk derece mahkemesinin kararı Danıştayca onanmış, karar düzeltme talebi de 5/6/2012 tarihinde reddedilmiş ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir. Başvurucu, açtığı davada adli yardım talebi reddedildikten sonra yargılama giderlerinin yatırılmaması gerekçe gösterilerek davanın açılmamış sayılması yolunda verilen kararın mülkiyet hakkı ve hak arama hürriyetini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu ve ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu olayda ilk derece mahkemesi kararının, Mahkemenin bireysel başvuruları incelemeye başladığı tarih olan 23/09/2012 tarihinden önce kesinleştiğini tespit etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “*zaman bakımından yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 26/3/2013 tarih ve 2012/595 sayılı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri- Zaman bakımından yetkisizlik

Oda hapsi- Cezanın infazı

Kararın Özü:

1632 sayılı Kanun'un başvuruya konu oda hapsi cezasının verildiği ve uygulandığı tarihte yürürlükte olan mülga 181. maddesi gereğince anılan Kanun kapsamında verilen disiplin cezaları cezaya tebliğ edildiği tarihte kesinleşir.

Başvurucunun, hakkında verilen oda hapsi cezasına karşı Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi başladıktan sonraki bir tarihte şikâyet yoluna başvurmasının cezanın kesinleşmesi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

Kararın Özeti:

Başvurucu, jandarma üstçavuş olarak görev yaptığı sırada 2008 tarihinde Askeri Ceza Kanunu'nun 171. maddesi uyarınca disiplin amiri tarafından üç gün oda hapsi cezası ile cezalandırılmış ve ceza aynı yıl infaz edilmiştir. Başvurucu, herhangi bir mahkeme kararı bulunmaksızın hakkında oda hapsi cezası verilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür ve tazminat talebinde bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi, verilen disiplin cezalarının 1632 sayılı Kanun'un mülga 181. maddesi gereğince, cezalıya tebliğ edildiği tarihte kesinleştiğini, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı olan 23/9/2012 tarihinden önce verilen oda hapsi cezasına karşı, 23/9/2012 tarihinde sonra şikâyet yoluna başvurulmasının verilen cezanın kesinleşmesi üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığını belirtmiştir.

Mahkeme, başvuru konusu işlemin 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olması nedeniyle, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 12/2/2013 tarih ve 2012/620 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri- Konu bakımından yetkisizlik, Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler, Spor Tahkim Kurulu kararları

Kararın Özü:

Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler bireysel başvurunun konusu olamaz.

Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işleme karşı yapılan başvurunun "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Bir spor federasyonun başkanı olan başvuru hakkında, görevi nedeniyle açılan soruşturma sonucunda Spor Genel Müdürlüğü Merkez Ceza Kurulunun

kararıyla hak mahrumiyeti cezası verilmiş, Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu kararda isabetsizlik bulmamış, başvurunun karar düzeltme talebi ise koşulları oluşmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucu, Tahkim Kurulunun bağımsız ve tarafsız olmadığını, usul hükümlerinin yanlış uygulandığını ve Tahkim Kurulu kararına karşı itiraz yolunun bulunmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında, Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlerin bireysel başvurunun konusu olamayacağını; Anayasa'nın 59. maddesinde ise spor tahkim kurulu kararlarına karşı hiçbir yargı merciine başvurulamayacağını hükme bağlandığını hatırlatmıştır.

Mahkeme, başvuru konusu olayda, Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu kararına karşı başvuru yapıldığını tespit etmiştir. Bu nedenle Mahkeme, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelemeksizin, başvurunun "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 5/3/2013 tarih ve 2013/644 sayılı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri- Zaman yönünden yetkisizlik, Kanun yararına bozma

Kararın Özü:

Kanun yararına bozma yolunun amacı kesinleşen kararlardaki hukuka aykırılıkları gidermek ve kanunların ülke içinde eşit bir şekilde uygulanmasını sağlamaktır. Kanun yararına bozma yoluna kesin kararlara karşı başvurulduğundan olağanüstü bir kanun yoludur ve kişiler için doğrudan ulaşılabılır bir yol olmadığından tüketilmesi gereken bir yol da değildir.

Bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Başvuru konusu karar, bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olan 23/9/2012 gününden önce kesinleştiğinden “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucunun aleyhinde verilen idari para cezasının kaldırılması talebi Sulh Ceza Mahkemesince reddedilmiş; Ağır Ceza Mahkemesi de itirazı reddetmiş ve ilk derece mahkemesinin kararı 26/5/2010 tarihinde kesinleşmiştir. Başvurucunun Ağır Ceza Mahkemesinin verdiği hükmün kanun yararına bozulması talebi Adalet Bakanlığınca uygun bulunmuş, Yargıtay 7. Ceza Dairesi ise kanun yararına bozma istemini 6/2/2012 tarihinde reddetmiştir. Başvurucu, yargılama sürecinin adil olmadığını belirterek, Anayasa'nın 36, 38 ve 48. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu ve ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Mahkeme, kanun yararına bozma yolunun amacının kesinleşen kararlardaki hukuka aykırılıkları gidermek ve kanunların ülke içinde eşit bir şekilde uygulanmasını sağlamak olduğunu açıklamıştır. Mahkemeye göre kanun yararına bozma, kesin kararlara karşı başvuru olan bir yol olduğundan, olağanüstü bir kanun yoludur ve kişiler için doğrudan ulaşılabilir bir yol olmadığından tüketilmesi gereken bir yol da değildir.

Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu olayda, kanun yararına bozma yolunun kabulü ile yeniden incelenmiş dosya hakkında Yargıtay 7. Ceza Dairesinin karar tarihi olan 6/2/2012 tarihinin Mahkemenin bireysel başvuruları incelemeye başladığı tarih olan 23/09/2012 tarihinden önce olduğunu tespit etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 26/3/2013 tarih ve 2012/670 sayılı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri- Başvuru yollarının tüketilmemiş olması, Ara kararlar

Kararın Özü:

Hâkimin reddi ve mahkemenin görevsizliği talebine ilişkin ilk derece ve itiraz mercilerince verilen kararlar ara karar niteliğinde olduğundan, bu kararların hükmümlerle birlikte temyiz kanun yolunda incelenmesi mümkündür.

İhlal iddiasına konu ara kararlar için öngörölmüş olan kanun yollarının tamamı tüketilmeden bireysel başvuruda bulunulması nedeniyle diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermek gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucunun iftira suçundan yargılandığı davada yapmış olduğu hâkimin reddi ve mahkemenin görevsizliğine ilişkin talepleri ilk derece mahkemesi ve üst mahkemece reddedilmiştir. Başvurucu, taleplerinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerektiğini, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesinin, bu makamlar tarafından değerlendirilmesinin ve bir çözüme kavuşturulmasının esas olduğunu hatırlatmıştır. Mahkeme, başvuruya konu edilen hâkimin reddi ve mahkemenin görevsizliği talebine ilişkin verilen kararların “ara karar” niteliğinde olduğunu ve bu kararların hükmümlerle birlikte temyiz kanun yolunda incelenmesinin mümkün olduğunu açıklamıştır.

Mahkeme, ihlal iddiasına konu kararlar için öngörölmüş olan kanun yollarının tamamı tüketilmeden bireysel başvuruda bulunulduğunu belirterek başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 12/2/2013 tarih ve 2012/695 sayılı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri- Açıkça dayanaktan yoksunluk, Temyiz mercii şikâyeti, Bir ihlalin olmadığı açık şikâyetler.

Kararın Özü:

İlke olarak bireysel başvuruya konu davadaki olayların kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, yargılama sırasında delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi ile kişisel bir uyumsuzluğa derece mahkemeleri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olup olmaması, bireysel başvuru incelemesine konu olamaz.

Anayasada yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar bireysel başvuru kapsamında ele alınmaz. Bu durumda, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde bariz bir şekilde keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

Kararın Özeti:

Başvurucu ödemeyi taahhüt ettiği taksidi ödememesi nedeniyle icra ceza mahkemesince taahhüdü ihlal suçundan hapsen tazyik cezası ile cezalandırılmıştır. Başvurucu, adil yargılanma hakkı ile sözleşmeden doğan bir yükümlülüğün yerine getirilememesinden dolayı özgürlüğü kısıtlama yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi ilk olarak, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların değerlendirmeye tâbi tutulamayacağına ve açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceğine ilişkin kuralları değerlendirmiştir. Mahkemeye göre, ilke olarak bireysel başvuruya konu davadaki olayların kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, yargılama sırasında delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi ile kişisel bir uyumsuzluğa derece mahkemeleri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olup olmaması, bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Mahkeme, Anayasada yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hataların bireysel başvuru kapsamında ele alınmayacağını, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde bariz bir şekilde keyfilik

bulunmadıkça kendisinin bu takdire müdahalesinin söz konusu olamayacağını açıklamıştır.

Anayasa Mahkemesi başvuru konusu olayda başvurunun iddialarının özünün, derece mahkemesinin delilleri değerlendirme ve yorumlamada isabet edemediğine ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğunu ve derece mahkemesi kararlarının açıkça keyfilik içermediğini tespit etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin, “*açıkça dayanaktan yoksun olması*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Öte yandan Anayasa Mahkemesi başvuruyu sözleşmeden doğan bir yükümlülüğün yerine getirilememesinden dolayı özgürlüğü kısıtlama yasağının ihlali iddiası yönünden de incelemiştir. Anayasa Mahkemesi daha önceki bir içtihadını hatırlatmıştır. Mahkeme, 2004 sayılı Kanun’un 340. maddesinde ödeme şartının borçlu tarafından ihlalinin düzenlendiğini, korunan hukuki yararın, kişilerce devlet kurumlarına verilen sözlerin tutulması ve kamu otoritesine olan itimadın sarsılmaması olduğunu belirtmiş (Anayasa Mahkemesinin 21/11/2002 tarih ve E.2000/415, K.2002/166 sayılı kararı); taahhüdü ihlal eylemlerinin konusunun, sözleşmeden kaynaklanmaması sebebiyle başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin bu açıdan da “*açıkça dayanaktan yoksunluk*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 5/3/2013 tarih ve 2012/743 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri – Kişi yönünden yetkisizlik, Kamu tüzel kişisi, Ticaret ve Sanayi Odası

Kararın Özü:

Anayasa'nın 135. maddesi uyarınca kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan ve kamu tüzel kişiliğini haiz Doğubayazıt Ticaret ve Sanayi Odası'na, kamu tüzel kişilerinin bireysel başvuru yapamayacaklarını hükme bağlayan 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yapma hakkı tanınmamıştır.

6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "kamu tüzel kişisi" kavramı içine, merkezi idare birimleri ve yerinden yönetim kuruluşlarının yanında, kanunla kurulan meslek kuruluşları da girmektedir.

Kararın Özeti:

5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 16. ve 18. maddeleri, üst üste iki dönem meclis başkanlığı ve yönetim kurulu başkanlığı yapmış kişilerin, aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı göreve yeniden seçilemeyeceklerini düzenlemiştir. Başvurucu Doğubayazıt Ticaret ve Sanayi Odası temsilcisi, söz konusu kurallar nedeniyle üçüncü defa bu göreve seçilme imkânının ortadan kaldırılmış olmasının anayasal haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesine göre, bireysel başvurunun ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabileceğini, aynı maddenin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesine göre ise kamu tüzel kişilerinin bireysel başvuru yapamayacaklarını hatırlatmıştır. Mahkemeye göre "kamu tüzel kişisi" kavramı içine, merkezi idare birimleri ve yerinden yönetim kuruluşlarının yanında, kanunla kurulan meslek kuruluşları da girmektedir. Anayasa'nın 135. maddesi uyarınca kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan Doğubayazıt Ticaret ve Sanayi Odası da kamu tüzel kişiliğini haizdir.

Mahkeme, başvuru konusu olayda başvurunun, kamu tüzel kişisi olması nedeniyle bireysel başvuru ehliyeti bulunmayan Doğubayazıt Ticaret ve Sanayi Odasınınca yapıldığını belirterek, "kişi yönünden yetkisizlik" nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 5/3/2013 tarih ve 2012/754 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri – Zaman bakımından yetkisizlik, Danıştay, Karar düzeltme

Kararın Özü:

Bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Başvuru konusu karar, bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olan 23/9/2012 gününden önce kesinleştiğinden “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucu, terör olayları yüzünden köyünü terk etmek zorunda kalması nedeniyle oluşan zararlarının tazmini için Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zarar Tespit Komisyon Başkanlığına başvurmuş, talebi reddedilmiştir. Başvurucunun bu karara karşı İdare Mahkemesinde açmış olduğu iptal davası reddedilmiş ve karar Danıştayca onanmıştır. Başvurucunun karar düzeltme talebi de 12/6/2012 tarihinde reddedilmiştir. Başvurucu, Anayasa'nın 10, 17, 19, 21, 23, 35 ve 36. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu ve ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu olayda ilk derece mahkemesi kararının, karar düzeltme talebinin reddedildiği 12/6/2012 tarihinde kesinleştiğini ve bu tarihin Mahkemenin bireysel başvuruları incelemeye başladığı tarih olan 23/9/2012 tarihinden önce olduğunu tespit etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 26/3/2013 tarih ve 2012/781 sayılı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi:

Yargılamanın yenilenmesi

Kabul edilemezlik nedenleri- Zaman bakımından yetkisizlik, Açıkça dayanaktan yoksunluk

Kararın Özü:

Yargıtayın onama kararından sonra başarısız bir yargılanmanın yenilenmesi talebinin kararın kesinliğine bir etkisi bulunmayacağından ve esas davadaki karar da 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğundan başvurunun, “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Yargılamanın yenilenmesine ilişkin hak ihlallerini bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine getirmek mümkündür.

Anayasa’da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar bireysel başvuru kapsamında ele alınamaz. Derece mahkemelerinin delilleri takdirinde bariz bir şekilde keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

Yargılamanın yenilenmesi talebine konu davada başvuruçunun, delillerin eksik ve hatalı değerlendirildiği iddiası derece mahkemelerinin takdir yetkisi içinde olduğundan başvurunun “açıkça dayanaktan yoksun olduğuna” karar vermek gerekir.

Kararın Özeti:

Başvuruçucu, kasten yaralama suçundan mahkum olmuş ve ilk derece mahkemesinin kararı 30/5/2012 tarihinde Yargıtayca onanmıştır. Başvuruçunun yargılanmanın yenilenmesi talebi de ilk derece mahkemesince kabul edilmemiş ve itiraz mercii de 19/12/2012 tarihinde itirazı reddetmiştir. Başvuruçucu, delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucu mahkûmiyetine karar verilmek suretiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu ve ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Mahkeme, ceza hukukunda kararların kesinleşmesi bakımından tüketilmesi gereken son olağan kanun yolunun kural olarak temyiz olduğunu, Yargıtayın onama kararından sonra yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunulmasının kararın kesinliğine bir etkisi olmayacağını açıklamış; başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olması nedeniyle diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi başvuruyu yargılamanın yenilenmesi talebine konu dava yönünden de değerlendirmiştir. Mahkeme, başvuruçuların 311. madde ge-

reğince yapılan yargılamalardaki hak ihlallerini bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine getirmelerinin mümkün olduğunu açıklamıştır. Ancak Mahkemeye göre Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar bireysel başvuru kapsamında ele alınamaz. Derece mahkemelerinin delilleri takdirinde bariz bir şekilde keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

Mahkeme, yargılamanın yenilenmesi talebine konu dava yönünden başvuru-
cunun, delillerin eksik ve hatalı değerlendirildiği iddiasının derece mahkemeleri-
nin takdir yetkisi içinde olduğunu ifade ederek, başvurunun bu yönüyle "açıkça
dayanaktan yoksun olduğuna" oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 26/3/2013 tarih ve 2012/799 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri- Açıkça dayanaktan yoksunluk

Cezai konularda iki dereceli yargılanma hakkı

Kararın Özü:

Anayasa'da tüm mahkeme kararlarının temyiz edilebilmesi hakkını içeren bir kurala yer verilmemiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye tarafından imzalanana ancak henüz onaylanmayan Ek 7 nolu protokolünün "Cezai konularda iki dereceli yargılanma hakkı"nı düzenleyen 2. maddesinde "az önemli suçlar" yönünden bu hakka istisna getirilebileceği düzenlenmektedir.

"Az önemli suçlar" kategorisi içerisinde mütalaa edilmesi mümkün suçlar yönünden temyiz sınırı öngörülmesi ve kanunda belirlenen sınırının adalet duygusunu rencide edecek veya hukuk devleti kavramıyla bağdaşmayacak sonuçlara yol açacak boyutta bulunmaması nedeniyle anayasal haklar ihlal edilmemiştir. (Anayasa Mahkemesinin 23/7/2009 tarih ve E.2006/65, K.2009/114 sayılı kararı).

Kararın Özeti:

Başvurucu, taksirle yaralama suçundan ilk derece mahkemesince adli para cezası ile cezalandırılmıştır. Başvurucu, mahkûmiyet kararının kesin olması nede-

niyle Anayasa'nın 36. ve 40. maddelerinde tanımlanan hak arama hürriyeti, adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'da, "mahkemelerin kuruluşunun, görev ve yetkilerinin, işleyişinin ve yargılama usullerinin" kanunla düzenlenmesini öngören kural uyarınca usul kanunlarının Anayasa'ya uygun olmak koşuluyla düzenlenmesinin kanun koyucunun takdirine bırakıldığını ve Anayasa'da tüm mahkeme kararlarının temyiz edilebilmesi hakkını içeren bir kurala da yer verilmediğini belirtmiştir. Mahkeme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye tarafından imzalanan ancak henüz onaylanmayan Ek 7 nolu protokolünün "Cezai konularda iki dereceli yargılanma hakkı"nı düzenleyen 2. maddesinde "az önemli suçlar" yönünden bu hakka istisna getirilebileceğini hatırlatmıştır.

Mahkeme, başvurucuya isnat edilen ve hakkında karara bağlanan suçun "az önemli suçlar" kategorisi içerisinde mütalaa edilmesinin mümkün olduğunu, bu sebeple temyiz sınırı öngörülmesinin adalet duygusunu rencide edecek veya hukuk devleti kavramıyla bağdaşmayacak sonuçlara yol açacak boyutta bulunmadığını belirterek başvurunun "açıkça dayanaktan yoksun"luk nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 5/3/2013 tarih ve 2013/829 sayılı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri – Zaman bakımından yetkisizlik, Yargılanmanın yenilenmesi

Kararın Özü:

Daha önce başvurulduğu ve reddedildiği için başarılı olunmayacağı belli olan bir başvuru yoluna, yeni bir delil ileri sürmeksizin, bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olarak belirlenen 23/9/2012 tarihinden sonra tekrar başvurulması sonucu verilen ret kararı üzerine yapılan bireysel başvurunun Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi kapsamında olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

Kararın Özeti:

Başvurucu hakkında, asliye ceza mahkemesince vergi kaçakçılığı yaptığı gerekçesiyle hapis cezası verilmiş, karar 24/6/2009 tarihinde Yargıtayca onanmıştır. Başvurucu ayrı tarihlerde üç kez yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuş, mahkeme tüm talepleri reddetmiş, bu kararlar aleyhine yapılan itirazlar da ağır ceza mahkemelerince reddedilmiştir. Başvurucu, hakkında hapis cezası verilmesi ile sonuçlanan yargılama ile yargılamanın yenilenmesi talebinin reddi kararları nedeni ile Anayasa'nın 36. ve 40. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu ve ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Mahkeme, hapis cezası verilmesi ile sonuçlanan ilk derece mahkemesi kararının, Yargıtayın onama kararını verdiği 24/6/2009 tarihinde kesinleştiğini ve bu tarihin Mahkemenin bireysel başvuruları incelemeye başladığı tarih olan 23/09/2012 tarihinden önce olduğunu tespit etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “*zaman bakımından yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi, yargılamanın yenilenmesi talebine ilişkin şikâyeti ayrıca değerlendirmiştir. Mahkeme, yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine ilişkin ilk kararın, karara karşı yapılan itirazın ağır ceza mahkemesince reddi kararının verildiği 11/6/2010 tarihinde kesinleştiğini, sonraki iki başvurunun ise aynı konuda yeniden karar alınmasına yer olmadığı gerekçesiyle reddedildiğini tespit etmiştir.

Mahkeme, daha önce başvurulduğu ve reddedildiği için başarılı olunmayacağı belli olan başvuru yoluna, yeni bir delil ileri sürmeksizin, bireysel başvuruların incelenmeye başladığı tarih olarak belirlenen 23/9/2012 tarihinden sonra tekrar başvurulmasının bireysel başvuruyu Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi kapsamına sokmayacağına karar vermiştir. Bu sebeple Mahkeme, yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine ilişkin karara yönelik şikâyetler yönünden yapılan başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “*zaman bakımından yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 12/2/2013 tarih ve 2012/832 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri – Zaman bakımından yetkisizlik

Kararların infazı- Kesinleşme

Kararın Özü:

Bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Başvurucu hakkında verilen cezanın Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi başladıktan sonraki tarihte infaz edilmiş olması, verilen cezanın kesinleşmesi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

Başvuru konusu karar, bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olan 23/9/2012 gününden önce kesinleştiğinden “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Astsubay kıdemli çavuş olan başvurucu, görevini talimat ve yönergelere uygun bir biçimde yerine getirmediği gerekçesiyle 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 171. maddesi gereğince disiplin amiri tarafından 6 gün oda hapsi cezasına çarptırılmıştır. Söz konusu cezaya aynı gün yaptığı itiraz reddedilmiş ve başvurucuya verilen oda hapis cezası infaz edilmiştir. Başvurucu, hakkında hiçbir mahkeme kararı bulunmaksızın yetkili amirin kararıyla 6 gün süreyle kişisel özgürlükten yoksun bırakıldığını, bu nedenle Anayasa'nın 10, 19 ve 36. maddesindeki haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştü ve tazminat talebinde bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu ve ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Anayasa Mahkemesi, başvurucu hakkında verilen disiplin cezasının Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurulara ilişkin zaman olan 23/9/2012 tarihinden önce kesinleştiğini tespit etmiştir. Mahkeme ayrıca başvurucu hakkında verilen oda hapsi cezasının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi başladık-

tan sonraki tarihte infaz edilmiş olmasının verilen cezanın kesinleşmesi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmadığını belirtmiştir.

Bu sebeple Mahkeme, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “*zaman bakımından yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 26/3/2013 tarih ve 2012/833 sayılı kararı.

SistematiK Kavramlar Dizisi.

Kabul edilemezlik nedenleri- Açıkça dayanaktan yoksunluk, Bir ihlalin olmadığına açık olduğu şikâyetler

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması

Kararın Özü:

Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesini kendi rızasıyla talep eden başvuruçunun yargılamaya ilişkin eksik inceleme iddiasını içeren başvurusunun “açıkça dayanaktan yoksun”luk nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermek gerekir.

Kararın Özeti:

Başvuruçucu, resmî belgede sahtecilik suçundan yargılanmış ve hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiştir. Başvuruçucu, eksik inceleme neticesinde hakkında hapis cezasına hükmedilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının, sanığa yüklenen suça ilişkin yargılama sonunda cezaya hükmedilmesi hâlinde, hükmün açıklanmasının belirli koşulların gerçekleşmesine bağlı olarak ertelenmesi anlamına geldiğini ve Kanun’da belirtilen koşulların gerçekleşmesine karşın, sanığın kabul etmemesi hâlinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemeyeceğini hatırlatmıştır.

Mahkeme, somut olayda başvuruçunun, yargılama sonunda hakkında beraat kararı verilmemesi hâlinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar

verilmesini kendi rızasıyla talep ettiğini belirterek yargulamaya ilişkin olarak ek-sik inceleme iddiasını içeren başvurusunun “açıkça dayanaktan yoksun”luk nede-niyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 5/3/2013 tarih ve 2012/837 sayılı ka-rarı.

Sistematik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri - Konu bakımından yetkisizlik, Yasama işlemleri

Kararın Özü:

Bireysel başvuru yolu, kamusal bir düzenlemenin soyut olarak Anayasa'ya ay-kırılığının ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiş ve bu kapsamda bireylere doğrudan yasama işleminin iptalini isteme yetkisi tanınmamıştır. Bir ya-sama işleminin, temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda, doğru-dan yasama işlemine karşı değil, bunun uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmellere karşı bireysel başvuru yapılabilir.

Doğrudan ve soyut olarak yasama işlemine karşı yapılan başvurunun “konu bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

İki dönem üst üste ticaret borsası yönetim kurulu başkanlığına seçilmiş olan başvurucunun 2013 yılı Mayıs ayında başlayıp Haziran ayında tamamlanacak olan oda ve borsaların organlarının seçimlerinde yeniden seçilmesini, başvuru tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan ve üst üste iki dönem yönetim kurulu başkanlığı yapmış olanlara aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı göreve yeniden seçilme yasağı öngören 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Bor-salar Kanunu'nun 40. maddesi hükmü engellemektedir. Başvurucu, söz konusu kanun hükmü nedeniyle üçüncü defa seçilme olanağının ortadan kaldırıldığını belirterek eşitlik ilkesi ile seçme ve seçilme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve kanunun iptalini talep etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemlerin doğrudan bireysel baş-vuru konusu yapılamayacağının açıkça düzenlendiğini hatırlatmıştır. Mahkeme,

bir yasama işleminin, temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda, doğrudan ve soyut olarak yasama işlemine karşı değil, bunun uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmallere karşı bireysel başvuru yapılabileceğini belirtmiştir.

Mahkeme, başvuru konusu olayda, doğrudan ve soyut olarak bir yasama işlemi niteliğindeki kanuna karşı başvuru yapıldığını tespit etmiştir. Bu nedenle Mahkeme, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelemeksizin başvurunun, “*konu bakımından yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 5/3/2013 tarih ve 2013/883 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri- Zaman bakımından yetkisizlik, Yargıtay.

Kararın Özü:

Bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Başvuru konusu karar, bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olan 23/9/2012 gününden önce kesinleştiğinden “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucu, göçmen konutları projesi kapsamında hak sahibi olabilmek için Emlak Bankası ile kredi sözleşmesi yapmış ve aldığı kredi taksitlendirilmiştir. Başvurucunun ödediği peşinat ve avansın iadesi için tüketici mahkemesinde Toplu Konut İdaresi aleyhine açtığı dava reddedilmiş, ilk derece mahkemesinin kararı Yargıtayca 4/9/2012 tarihinde onanmış ve karar bu tarihte kesinleşmiştir. Başvurucu, eşitlik ilkesi ile hak arama özgürlüğünü ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu ve ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aley-

hine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu olayda ilk derece mahkemesi kararının, 4/9/2012 tarihinde kesinleştiğini ve bu tarihin Mahkemenin bireysel başvuruları incelemeye başladığı tarih olan 23/9/2012 tarihinden önce olduğunu tespit etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “*zaman bakımından yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 26/3/2013 tarih ve 2012/889 sayılı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri - Zaman bakımından yetkisizlik

Oda hapsi- Cezanın infazı

Kararın Özü:

Başvurucu hakkında verilen oda hapsi cezasının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi başladıktan sonraki tarihte infaz edilmiş olmasının verilen cezanın kesinleşmesi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

Başvuru konusu karar, bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olan 23/9/2012 gününden önce kesinleştiğinden başvurunun “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Astsubay olan başvurucu, 4/5/2012 tarihinde 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 171. maddesi uyarınca disiplin amiri tarafından 7 gün oda hapsi cezası ile cezalandırılmış, ceza 31/10/2012 ilâ 7/11/2012 tarihleri arasında infaz edilmiştir. Başvurucu, hakkında hiçbir mahkeme kararı bulunmaksızın yetkili amirin kararıyla 7 gün süreyle kişisel özgürlüğünden yoksun bırakıldığını, bu tür cezaların yargı makamlarınca verilmesi gerektiğini belirterek Anayasa'nın 19 ve 36. maddesindeki haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştü ve tazminat talebinde bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu ve ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Anayasa Mahkemesi, başvuru hakkında verilen cezanın, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurulara ilişkin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten önce kesinleştiğini tespit etmiştir. Mahkeme, oda hapsi cezasının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi başladıktan sonraki tarihte infaz edilmiş olmasının ise cezanın kesinleşmesi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmadığını belirtmiştir. Bu sebeple Mahkeme, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “*zaman bakımından yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 26/3/2013 tarih ve 2012/946 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri- Başvuru yollarının tüketilmemiş olması

Kararın Özü:

Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle iç hukukta düzenlenen başvuru yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca, başvurusunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmesi ve bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.

Kararın Özeti:

Başvuru, belediye tarafından kamulaştırma bedelinin tespiti ve taşınmazın tescili talebiyle açılan davada kamulaştırmasız el atmaya ilişkin iddialarının karşılanmadığını belirterek, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesinin zorunlu olduğunu, bu ilke uyarınca, başvuru Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi gerektiğini bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olmasının zorunluluk arz ettiğini hatırlatmıştır.

Mahkeme, idare tarafından kamulaştırma kararı alınmaksızın taşınmaza el atıldığı iddiası söz konusu olduğunda, 16/5/1956 tarih ve 1/6 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca idare aleyhine el koymanın önlenmesi davası açılabileceği gibi, bu eylemli duruma razı olduğu takdirde taşınmazın değerinin tahsili davası da açılabileceğini, bu davalar açılmadığı takdirde başvuru konusuna ilişkin olarak yargısal yolların tüketilmemiş sayılacağı belirtilmiştir.

Mahkeme, başvuru tarafından kamulaştırmaz el atma nedeniyle uğradığını iddia ettiği zararın tazmini amacıyla ayrı bir dava açmadığını veya karşılık dava ile de bu talebi ileri sürmediğini tespit ederek “*başvuru yollarının tüketilmemiş olması*” nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünün 12/2/2013 tarih ve 2012/947 sayılı kararı.

Sistemik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri – Zaman yönünden yetkisizlik, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi

Kararın Özü:

1602 sayılı Kanun’un 63. maddesi uyarınca, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi dairelerinin veya Daireler Kurulu kararları verildikleri tarihte kesin olup kesin hükmün bütün sonuçlarını doğurur. Dolayısıyla kararın ilgililere tebliğinin hükmün kesinleşmesi üzerinde bir etkisi bulunmayıp tebliğ tarafların kararlardan haberdar olmalarını sağlar.

Bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Başvuru konusu karar, bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olan 23/9/2012 gününden önce kesinleştiğinden “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucu astsubay statüsünde görev yapmakta iken Milli Savunma Bakanlığı (MSB) ile ilişkisi kesilmiştir. Başvurucunun 2011 yılında yürürlüğe giren 6191 sayılı Kanuna dayanarak işe iade talebiyle açtığı dava Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin 13/9/2012 tarihli kararı ile reddedilmiş, karar düzeltme yoluna gidilemediği için de karar aynı tarihte kesinleşmiştir. Başvurucu davasının reddi nedeniyle kanun önünde eşitlik ilkesinin, hak arama hürriyetinin ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, zaman bakımından yetkisinin başlangıcının 23/9/2012 tarihi olduğunu ve ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebileceğini hatırlatmıştır. Mahkemeye göre, bireysel başvurular bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

Anayasa Mahkemesi, 1602 sayılı Kanun’un 63. maddesi uyarınca, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin daireleri veya Daireler Kurulu kararlarının verildikleri tarihte kesin olduğunu ve kesin hükmün bütün sonuçlarını doğurduğunu hatırlatmıştır. Mahkeme, kararın tebliğinin hükmün kesinleşmesi üzerinde bir etkisi bulunmayıp tebliğin, tarafların kararlardan haberdar olmalarını sağladığını belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu olayda AYİM’in kararının verildiği tarihte kesinleştiğini ve bu tarihin Mahkemenin bireysel başvuruları incelemeye başladığı tarih olan 23/9/2012 tarihinden önce olduğunu tespit etmiştir. Bu sebeple Mahkeme, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmesizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 12/2/2013 tarih ve 2012/1027 sayılı kararı.

SistematiK Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri - Başvuru yollarının tüketilmemiş olması

Açıkça dayanaktan yoksunluk- temyiz mercii şikâyeti

Kararın Özü:

Bireysel başvuruda bulunulmadan önce, ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmâl için kanunda öngörölmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

Geniş anlamda kanun yolu, her türlü kuruma, idareye ve mahkemelere başvuru yoludur. Dar anlamda kanun yolu ise, mahkemeye başvurma olanağını ifade eder.

Kanun yollarının tüketilmesi koşulu, bireysel başvurunun temel hak ihlallerini önlemek için son ve olağanüstü bir çare olmasının doğal sonucudur. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılmaktadır.

Bir anayasal hakkın ihlali iddiası içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvurular açıkça dayanaktan yoksundur.

Bireysel başvuruya konu davadaki olayların kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, yargılama sırasında delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi ile kişisel bir uyuşmazlığa derece mahkemeleri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olup olmaması, bireysel başvuru incelemesinde değerlendirmeye tabi tutulamaz. Anayasada yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Derece mahkemelerinin delilleri takdirinde açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

Kararın Özeti:

Başvurucular, haklarında açılan tazminat davasında, ilk bilirkişi raporundan farklı bir kusur oranı içeren ikinci bilirkişi raporuna dayanılarak aleyhlerinde tazminata hükmedildiğini belirterek, Anayasada yer alan adil yargılanma, mülkiyet ve ailenin korunması hakları ile kişinin özgürlüğü ve güvenliği ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuruda bulunulmadan önce, ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması şartını hatırlatmıştır. Mahkemeye göre kanun yollarının tüketilmesi koşulu, bireysel başvurunun temel hak ihlallerini önlemek için son ve olağanüstü bir çare olmasının doğal sonucudur. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılmaktadır. Mahkeme, kanun yolu kavramını da açıklamıştır. Mahkemeye göre geniş anlamda kanun yolu, her türlü kuruma, idareye ve mahkemelere başvuru yoludur. Dar anlamda ise, mahkemeye başvurma olanağını ifade eder.

Başvuru konusu olayda, birinci başvuru tarafından ihlal iddiasına konu karar için öngörülmüş olan kanun yolları tüketilmeksizin, temyiz başvurusunda bulunmadığından, bireysel başvuruda bulunduğu tespit eden Mahkeme, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvurunun, *“başvuru yollarının tüketilmemesi”* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi başvuruyu, ikinci başvuru yönünden açıkça dayanaktan yoksun olup olmadığı yönünden incelemiştir. Mahkeme, bir anayasal hakkın ihlali iddiası içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvuruların açıkça dayanaktan yoksun ve Anayasa ve Kanun tarafından Mahkemenin yetkisi kapsamı dışında bırakılan hususlara ilişkin olduğunu açıklamıştır. Mahkeme, bireysel başvuruya konu davadaki olayların kanıtlanmasının, hukuk kurallarının yorumlanmasının ve uygulanmasının, yargılama sırasında delillerin kabul edilebilirliğinin ve değerlendirilmesi ile kişisel bir uyumsuzluğa derece mahkemeleri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olup olmamasının, bireysel başvuru incelemesinde değerlendirmeye tabi tutulamayacağını; Anayasada yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hataların bireysel başvuru incelemesinde ele alınamayacağını belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu olayda, başvuru konusunun iddialarının özünün derece mahkemelerince delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğunu tespit etmiştir. Bu sebeple, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin *“açıkça dayanaktan yoksun olması”* nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 26/3/2013 tarih ve 2012/1049 sayılı kararı.

Sistematik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri - Konu bakımından yetkisizlik, Bireysel başvuru konusu haklar

Adil yargılanma hakkı

Eşitlik ilkesi

Temel hak ve hürriyetlerin korunması

Kararın Özü:

Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir.

Anayasada adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin, Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir. Sözleşme'nin 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin "medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların" ve bir "suç isnadının" esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır.

Bir ceza davasında üçüncü kişilerin suçlanması veya cezalandırılmasını talep eden mağdur, suçtan zarar gören, şikâyetçi veya katılan sıfatını haiz kişiler, Sözleşme'nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kalmaktadır. Bu kuralın istisnaları, ceza davasında medeni hak talebine imkân veren bir sistemin benimsenmiş veya ceza davası sonucunda verilen kararın hukuk davası açısından etkili ya da bağlayıcı olması hâlleridir.

Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi ve Sözleşme'nin 14. maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağı ile Anayasa'nın 40. ve Sözleşme'nin 13. maddelerinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine yönelik iddiaların, bahsi geçen maddelerdeki ifadeler dikkate alındığında, soyut olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp, mutlaka Anayasa ve Sözleşme kapsamında yer alan diğer temel hak ve özgürlüklerle bağlantılı olarak ele alınması gerekir.

Ayrımcılık yasağı ve etkili başvuru hakkı, bağımsız nitelikte koruma işlevine sahip olmayıp, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasını, korunmasını ve başvuru yollarını güvence altına alan tamamlayıcı nitelikte haklardandır. Bu çerçevede,

Anayasa ve Sözleşmenin ortak koruma alanı kapsamına giren bir hakka yönelik müdahale bulunmadığı sürece ayırıcılık yasağı ve etkili başvuru hakkının somut başvuru açısından uygulanabilmesi mümkün değildir.

Kararın Özeti:

Yerel bir gazetede yayımlanan bir köşe yazısında İzmir bölgesinde yaşayan transseksüel ve travestileri konu alan bir köşe yazısı yayımlanmıştır. Başvurucu, Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma sonucunda, köşe yazarı ve sorumlu yazı işleri müdürü hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesinin Anayasa'nın 10, 36 ve 40. maddelerinde düzenlenen temel haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılama hakkının kapsamının, AİHM kararları çerçevesinde belirlenmesi gerektiğini, bu kapsamda bir ceza davasında üçüncü kişilerin suçlanması veya cezalandırılmasını talep eden mağdurun, suçtan zarar görenin, şikâyetçi veya katılan sıfatını haiz kişilerin, Sözleşme'nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kaldığını belirtmiştir. Mahkemeye göre bu kuralın istisnaları, ceza davasında medeni hak talebine imkân veren bir sistemin benimsenmiş veya ceza davası sonucunda verilen kararın hukuk davası açısından etkili ya da bağlayıcı olması hâlleridir. Mahkeme, Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre başvurusunun ceza muhakemesi sürecinde medeni haklarını ileri sürme imkânının bulunmadığını, ayrıca verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın etkilerinin ceza muhakemesi süreci ile sınırlı olduğunu, hukuk mahkemeleri açısından bağlayıcı bir etkisi bulunmadığını hatırlatmıştır.

Mahkeme, eşitlik ilkesinin ihlali ve etkili başvuru hakkının sağlanmadığı iddialarını ayrıca incelemiştir. Mahkeme, eşitlik ilkesinin ihlali ve etkili başvuru hakkının sağlanmadığı iddialarının başvurunun temelini oluşturan, Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında olan haklardan biri ile bağlantılı olarak ele alınmasının zorunlu olduğunu, dolayısıyla ayırıcılık yasağı ve etkili başvuru hakkının, bağımsız nitelikte koruma işlevine sahip olmayıp, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasını, korunmasını ve başvuru yollarını güvence altına alan tamamlayıcı nitelikte haklardan olduğunu ifade ederek bu yöndeki ihlal iddialarının mutlaka Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında olan haklardan biri ile birlikte ileri sürülmesinin zorunlu olduğunu belirtmiştir.

Mahkeme, Anayasa'nın 10, 36 ve 40. maddelerine dayanan ihlal iddialarının konusunun, Anayasa'da güvence altına alınmış ve Sözleşme kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışında kaldığını belirterek başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "*konu bakımından yetkisizlik*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 12/2/2013 tarih ve 2012/1075 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri - Otuz gün kuralı

Mazeret

Kararın Özü:

Bireysel başvuruların, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu ön-görülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir.

Mücbir sebep veya ağır hastalık gibi “haklı mazeret” nedeniyle otuz gün içinde başvuru yapılamadığı takdirde, bu durumu delillendiren belgeler ile birlikte mazere-tin kalktığı tarihten itibaren on beş gün içerisinde de bireysel başvuru yapma imkânı bulunmaktadır. Başvurucu tarafından ileri sürülen mazeretin haklı olup olmadığı, her başvuruda, olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilir.

Kararın Özeti:

926 sayılı Kanun’un geçici 32. maddesiyle, 12/3/1971 tarihi sonrasındaki yar-gı denetimine kapalı idari işlemler veya Yüksek Askerî Şûra kararları ile Türk Si-lahlı Kuvvetlerinden ilişiği kesilenlerin bazı özlük haklarının iadesinin sağlanması amacıyla idareye başvuru imkânı getirilmiştir. Başvurucu, bu haklardan yararlan-dırılması talebiyle açtığı davada verilen kararın eşitlik ilkesini ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca çalıştığı şirketin Ankara dışındaki çalışmasının başında bulunması nedeniyle süresi içinde bireysel başvuru yapamadığını, bu durumun haklı bir sebep teşkil ettiğini ileri sürmüş ve başvuru-sunun kabul edilmesini talep etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, bireysel başvurunun ön şartlarından birisinin de baş-vuru süresi olduğunu ve sürenin başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmü olduğunu hatırlatmıştır. Mahkeme, mücbir sebep veya ağır hastalık gibi “haklı mazeret” nedeniyle otuz gün içinde başvuru yapılamadığı takdirde, bu durumu delillendiren belgeler ile birlikte mazeretin kalktığı tarihten itibaren on beş gün içerisinde bireysel başvuru yapma imkânının bulunduğunu, ileri sürülen mazeretin haklı olup olmadığının her başvuruda, olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirileceğini belirtmiştir.

Mahkeme, başvurunun anılan tarihler arasında Eskişehir’de çalışıyor ve iş sahasından ayrılamıyor olmasının bireysel başvuru yapmasını engeller nitelikte

bir husus olmadığını ve haklı mazeret olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmiş ve bu sebeple, başvuru yollarının tüketildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılmayan başvurunun “süre aşımı” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 26/3/2013 tarih ve 2012/1177 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi:

Kabul edilemezlik nedenleri- Başvuru yollarının tüketilmemiş olması, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, Karar düzeltme

Kararın Özü:

Bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için başvuru-cunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.

Karar düzeltme yoluna başvurulması hâlinde karar düzeltme talebine ilişkin bir karar verilinceye kadar başvuru yollarının tüketildiği söylenemez. Kanun yolunun tüketildiğinden söz edilebilmesi için öncelikle yapılan başvurunun sonucunun beklenmesi gerekir.

Kanunda öngörülmüş yargısal başvuru yollarının tamamı tüketilmeden yapılan başvuruların “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermek gerekir.

Kararın Özeti:

Başvurucu, astsubay olarak görev yapmakta iken, Yüksek Askeri Şûra kararı ile Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişkisi kesilmiştir. Başvurucunun, Yüksek Askerî Şûra kararları ile Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişkisi kesilenlere bazı haklar veren 926 sayılı Kanun hükümlerinden yararlanma talebi Milli Savunma Bakanlığınca reddedilmiştir. Başvurucu, ret işleminin iptali istemi ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde açtığı davanın reddi kararına karşı karar düzeltme yoluna başvurmuş

ancak karar düzeltme talebi hakkında henüz karar verilmeden bireysel başvuru yapmıştır. Başvurucu, Anayasa'nın 2, 10, 35 ve 60. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesinin zorunlu olduğunu, bu ilke uyarınca, başvurusunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi gerektiğini bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olmasının zorunluluk arz ettiğini hatırlatmıştır.

Anayasa Mahkemesi, askeri idari yargı önündeki davalarda karar düzeltme yoluna başvurulması hâlinde karar düzeltme talebine ilişkin bir karar verilinceye kadar başvuru yollarının tüketildiğinin söylenemeyeceğini hatırlatmıştır. Mahkeme, karar düzeltme yoluna başvurulmuş ise bireysel başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle bu talebe ilişkin kararın beklenmesi gerektiğini açıklamıştır.

Mahkeme, başvuru konusu işleme karşı kanunda öngörülmuş yargısal başvuru yollarının tamamı tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığını belirterek başvuruların “*başvuru yollarının tüketilmemiş olması*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliği ile karar vermiştir.



Karar Bilgileri:

Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümünün 12/2/2013 tarih ve 2012/1327 sayılı kararı.

Sistemantik Kavramlar Dizisi

Kabul edilemezlik nedenleri - Kişi yönünden yetkisizlik, Kamu tüzel kişisi, Mahalli idareler

Kararın Özü:

Anayasa'nın 127. maddesinin birinci fıkrası uyarınca karar organları seçimle işbaşına gelen ve kamu tüzel kişiliğini haiz mahalli idare birimi olan belediyeye, kamu tüzel kişilerinin bireysel başvuru yapamayacaklarını hükme bağlayan 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yapma hakkı tanınmamıştır.

Kararın Özeti:

6360 sayılı Kanun uyarınca Türkiye İstatistik Kurumu tarafından tespit edilen 2011 yılı adrese dayalı nüfus sayım sonuçlarına göre nüfusu 2.000'in altında olan belediyelerin tüzel kişiliklerinin ilk mahalli idareler genel seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak köye dönüştürülmesi öngörülmüştür. Başvurucu (Ballıdere Belediye Başkanlığı), tüzel kişiliğinin kaldırılarak köye dönüşecek olması nedeniyle “*yerel yönetim ilkesi*”nin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesine göre, bireysel başvurunun ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler ile sadece tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle özel hukuk tüzel kişileri tarafından yapılabileceğini, aynı maddenin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesine göre ise kamu tüzel kişilerinin bireysel başvuru yapamayacaklarını hatırlatmıştır. Mahkemeye göre “*kamu tüzel kişisi*” kavramı içine, merkezi idare birimleri yanında, mahalli idareler de girmektedir. Belediyeler Anayasa'nın 127. maddesinin birinci fıkrası uyarınca karar organları seçimle işbaşına gelen ve kamu tüzel kişiliğini haiz, kamu gücü ve ayrıcalıklarını kullanan mahalli idare birimleridir.

Mahkeme, başvuru konusu olayda, kamu tüzel kişisi olması nedeniyle bireysel başvuru ehliyeti bulunmayan Ballıdere Belediyesi tarafından yapıldığını belirterek başvurunun, “*kişi yönünden yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

GENEL KURUL**SAYFA NUMARASI**

Askeri suç	19
Demokratik hukuk devleti	16
Hukuk devleti.....	18, 19
Hukuki güvenlik ilkesi	18
Belirlilik ilkesi	18
Ölçülülük ilkesi	19
İtiraz yolu	19
Başvuru usulü	15, 26
Başvuruya engel durumlar	23
Bekletici mesele	23
Davada uygulanacak kural	14, 15, 19, 24
Sınırlama sorunu	19, 25
On yıl yasağı.....	14, 27
İmar mevzuatı.....	18
Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları	16
Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği	16
Konusu kalmayan kural.....	25
Karar verilmesine yer olmadığı	25
Seçme ve seçilme hakkı	16
Suç ve cezalara ilişkin ilkeler.....	18, 19
Ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi	18
Erteleme.....	19
Hükmün açıklanmasının geri bırakılması	19
Kanun koyucunun takdir yetkisi	19
İdari ve adli para cezası.....	18

Açıkça dayanaktan yoksunluk	41, 54, 57, 59, 63, 70
Temyiz mercii şikâyeti	41, 54, 70
Bir ihlalin olmadığına açık olduğu şikâyetler.....	54, 63
Anayasa Mahkemesinin yetkisizliği.....	40
Yabancı devlet ve uluslararası kuruluşların işlemleri	40
Başvuru harcı	34
Başvuru süresi (Otuz gün kuralı).....	74
Başvuru yollarının tüketilmemiş olması	31, 37, 46, 53, 67, 70
Ara kararlar	53
Cezai konularda iki dereceli yargılanma hakkı	59
Cezaların infazı.....	49, 66
Düşme kararı.....	34
Başvurudan feragat	34
Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kararı	47
Hükmün açıklanmasının geri bırakılması	63
Kanun yararına bozma	51
Kanun yollarından feragat.....	31
Kararın infazı	62
Kesinleşme.....	62
Kişi özgürlüğü ve güvenliği.....	42
Tutukluluk	42
Kişi yönünden yetkisizlik	30, 38, 55, 76
Kamu tüzel kişisi.....	55, 76
Mahallî idareler	30, 76
Ticaret ve Sanayi Odası.....	55
Özel hukuk tüzel kişileri.....	38

Konu bakımından yetkisizlik.....	32, 41, 50, 64, 72
Yasama işlemleri	32, 41, 64
Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler	50
Spor Tahkim Kurulu kararları	50
Bireysel başvuru konusu haklar	72
Adil yargılanma hakkı.....	72
Eşitlik ilkesi.....	72
Temel hak ve hürriyetlerin korunması	72
Mazeret	74
Oda hapsi.....	49, 66
Yargılamanın yenilenmesi	60
Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına itiraz	39
Zaman bakımından yetkisizlik	33, 36, 39, 42, 43, 45, 47, 48, 49, 51, 56, 57, 60, 62, 65, 66, 68
Askeri Yüksek İdare Mahkemesi	43
Bölge İdare Mahkemesi	36
Danıştay	48, 56
Yargıtay.....	33, 39, 45, 46 ,65